

ผลการศึกษาข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาการในการต่อเติมที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วน กรณีศึกษาที่อยู่อาศัยแบบ A ของโครงการเมืองใหม่บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 5 ครัวเรือน เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนได้ทำการสัมภาษณ์ที่อยู่อาศัยแต่ละหลังที่ได้เลือกทำการศึกษาเป็น 4 ลำดับ เริ่มตั้งแต่ 1. ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ, 2. หลังจากเข้าอยู่อาศัยในโครงการ ซึ่งเป็นการต่อเติมครั้งที่ 1, 3. เป็นการต่อเติมครั้งที่ 2 และลำดับที่ 4 เป็นการต่อเติมครั้งที่ 3 โดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นคือ

1. สถานภาพทางด้านสังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก, อายุ, เพศ, การศึกษา ของครัวเรือน
  2. สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ, รายได้, ค่าใช้จ่าย, เงินออม ของครัวเรือน
- ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้จะเป็เหตุผลสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางด้านกายภาพ ได้แก่พัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้น อาทิเช่นรูปแบบการต่อเติม, การใช้งานพื้นที่, จำนวนพื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้น

ครอบครัวที่ 1 (นายสมิง บั๊นน่วม บ้านเลขที่ 201/134)

สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2543 เวลา 9.45 - 10.30 น. ผู้ให้การสัมภาษณ์ หัวหน้าครอบครัวและภรรยา

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ (ช่วงปี พ.ศ.2518-2528)

ครอบครัว นายสมิง บั๊นน่วม ภูมิลำเนาเดิมมาจากจังหวัดราชบุรี ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการอาศัยอยู่ที่ถนนเซนต์หลุย ซ.3 (หลังสถานทูตลาว) เขตสาทร สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน เป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ สมาชิกครัวเรือนในขณะนั้นมีทั้งหมด 8 คน ได้แก่

1. ครอบครัวพ่อและแม่ของภรรยาและน้องชาย 2 คน รวมเป็น 4 คน
2. นายสมิง เป็นสามี เกิดปี พ.ศ.2496
3. นางรัตนา เป็นภรรยา เกิดปี พ.ศ.2496
4. บุตรสาวคนที่ 1 เบญจมาศ เกิดปี พ.ศ.2517
5. บุตรสาวคนที่ 2 รสสุคนธ์ เกิดปี พ.ศ.2518

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขัดสน สมาชิกที่มีรายได้หลักคือหัวหน้าครอบครัว ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ไทยซัมมิท) รายได้ขณะนั้น 14,000 บาทต่อเดือน ส่วนพ่อ,แม่ และน้องชายของภรรยาไม่มีงานทำ เงินรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายเฉพาะครอบครัว การจัดสรรเงินรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 8,000 บาท เงินเหลือเก็บออม

6,000 บาท ไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้านเนื่องจากอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของภรรยา เงินที่นำมาดาวน์บ้านในโครงการเป็นเงินที่ยืมมาจากพ่อแม่ของภรรยา

สภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในขณะนั้น เป็นอาคารพาณิชย์ สูง 4 ชั้น ใช้เพื่อการอยู่อาศัยอย่างเดียวไม่มีการทำการค้า ดังนั้นจึงอยู่อย่างไม่แออัดถึงแม้ว่าจะมีสมาชิกทั้งหมดถึง 8 คน

สาเหตุสำคัญที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่เนื่องจากสถานที่ทำงานของหัวหน้าครอบครัวอยู่ที่ถนนบางนา-ตราด กม.16 ซึ่งอยู่ไกลจากที่พักย่านสาทร การเดินทางไปทำงานลำบากจึงต้องการที่อยู่แห่งใหม่ที่ใกล้ที่ทำงานครั้งแรกได้ไปที่โครงการเคหะคลองจั่น เขตบางกะปิ แต่ไม่ต้องการอยู่แฟลตจึงได้มาดูโครงการที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนที่โครงการเมืองใหม่บางพลี ครั้งแรกที่เห็นมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนบ้านทั่วไปที่สร้างแบบเสร็จสมบูรณ์

สรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมเช่นเรื่องจำนวนสมาชิก,อายุ,เพศ,การศึกษา ไม่ได้มีผลต่อความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่ แต่เกิดจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพของหัวหน้าครอบครัวที่ต้องลำบากในการเดินทางไปทำงาน ซึ่งขณะนั้นหน้าที่การงานกำลังรุ่งเรืองอยู่ในระดับหัวหน้าช่าง สังเกตได้จากระดับเงินเดือนที่ค่อนข้างสูงเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือนและมีเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน

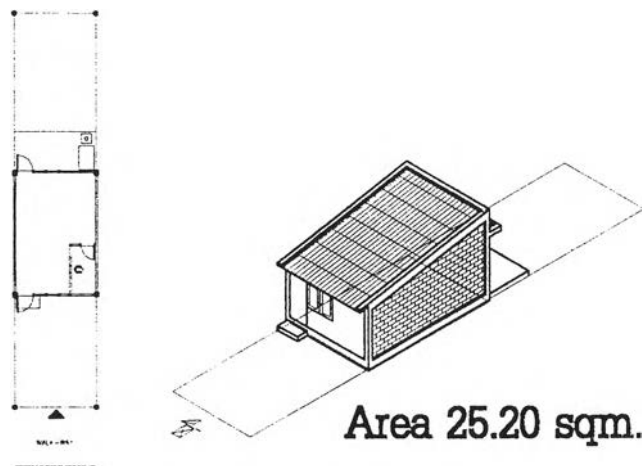
การต่อเติมครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2528)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2528 หลังจากย้ายออกมาจากอาคารพาณิชย์ ย่านสาทร มีสมาชิกครัวเรือน 4 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 32 ปี,ภรรยา มีอายุ 32 ปี,บุตรสาวคนที่ 1 อายุ 11 ปี และบุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 10 ปี บุตรทั้งสองคนเรียนหนังสือที่โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นยังมีอาชีพเป็นพนักงานในบริษัทไทยซัมมิทอยู่ และเป็นผู้มีรายได้เพียงคนเดียวจำนวน 14,000 บาทต่อเดือน ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้านและบุตรทั้งสองเรียนหนังสือ การจัดสรรเงินรายได้ในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็นค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย 900 บาท,ค่าผ่อนส่งคืนแก่แม่ของภรรยา 2,000 บาท,ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 8,000 บาท,เหลือเงินเก็บออมประมาณ 3,000 บาท ฐานะทางการเงินในช่วงนี้ยังถือได้ว่าพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน เงินเก็บออมที่มีในแต่ละเดือนจึงตั้งใจจะใช้ในการต่อเติมที่อยู่อาศัยในอนาคตและเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น โดยเป็นหน้าที่ของภรรยาที่เป็นผู้เก็บออมเงินส่วนนี้

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หลังจากซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการแล้วได้ทำการต่อเติมครั้งแรกโดยมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ต้องทำการปิดกันช่องโถงด้านหน้าและหลังของอาคารเพื่อให้พออาศัยอยู่ได้ในช่วงแรกตามกำลังเงินที่มีอยู่ สำหรับครอบครัวของนายสมิงเมื่อพิจารณาเรื่องฐานะการเงินพบว่าเงินเหลือเก็บออมช่วงก่อนการต่อเติมทุกเดือน ดังนั้นเงินที่นำมาต่อเติมจึงเป็นเงินออมของครัวเรือน แต่ขณะเดียวกันยังต้องมีภาระหนี้สินที่ยืมมาจากพ่อแม่ของภรรยาที่ต้องรับผิดชอบ ด้านพื้นที่ใช้สอยภายในสมาชิกในครัวเรือนทั้ง 4 คนยังต้องอยู่อาศัยในพื้นที่แบบเอนกประสงค์ที่จัดไว้ให้จำนวน 25.20 ตารางเมตร ซึ่งคับแคบกว่าเมื่อตอนอาศัยอยู่ที่อาคารพาณิชย์สี่ชั้นของพ่อแม่ภรรยา การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในครั้งที่ 1 เป็นผลมาจากแนวคิดการจัดทำโครงการ ที่ให้ผู้อยู่อาศัยนำวัสดุอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่หรือเท่าที่ได้มาทำการต่อเติมในครั้งแรกไปก่อน ในทางปฏิบัติพบว่าการต่อเติมของนายสมิง เป็นการจ้างเหมาช่างก่อสร้างทั้งหมด โดยที่สมาชิกใน

ครัวเรือนไม่มีส่วนร่วมในการต่อเติมเหตุผลหลักมาจากการที่ต้องไปทำงานประจำที่บริษัทและไม่มีเวลามาทำการต่อเติมเอง ขณะก่อสร้างมีภรรยาเป็นผู้ดูแลควบคุมงาน

รูปที่ 22 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 1 บ้านเลขที่ 201/134

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีลักษณะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์โดยที่ยังไม่มีการกันเป็นสัดส่วนเนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างแคบเพียง 25.20 ตารางเมตร พื้นที่ที่มีอยู่จึงถูกใช้งานแบบสลับหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่สำหรับนอน, ช่วงกลางวันเก็บเครื่องนอนกลายเป็นพื้นที่กินข้าว+นั่งเล่น+ทำงานบ้าน, ช่วงค่ำเป็นพื้นที่ทำการบ้านของลูก+กินข้าว+สนทนาการ , กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน ส่วนพื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคารส่วนหลัง โดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออกไป พื้นที่ว่างด้านหลังขณะนั้นเป็นที่ปลูกผักสวนครัวของแม่บ้าน ส่วนพื้นที่ว่างด้านหน้าไม่มีการใช้งาน

ระบบโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย ส่วนผนังเป็นผนังก่ออิฐบล็อก ไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ชุดวงกบไม้เนื้อแข็งประตูบานไม้อัดสำเร็จรูป, หน้าต่างบานเปิดแบบวิทโก้จำนวน 2 บาน เมื่อทำการปิดด้านหน้าและด้านหลังใช้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจำนวน 2 ชุด ระยะเวลาการต่อเติมประมาณ 2 สัปดาห์ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 12,000 บาท คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 6.30 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 3,000 บาทต่อคน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม ในการต่อเติมครั้งที่ 1 พบว่าปัจจัยทางด้านสังคมไม่มีผลให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้เนื่องจากบุตรทั้งสองคนยังเล็ก พื้นที่ใช้สอยที่การเคหะแห่งชาติจัดไว้ให้จึงเพียงพอ ดังนั้นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมคือต้องการปิดกันเพื่อให้พออยู่อาศัยได้ในระยะแรก

ประเด็นสภาพทางด้านการเศรษฐกิจ พบว่ามีผลให้เกิดการต่อเติม โดยพิจารณาจากอาชีพของหัวหน้าครอบครัวยังมีคน มีรายได้เท่ากับช่วงก่อนการเข้าอยู่อาศัยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนรวมค่าผ่อนชำระหนี้พ่อแม่ของภรรยาแล้วยังพอมีเงินออมบ้าง สถานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน เป็นผลให้งบประมาณการต่อเติมครั้งนี้มาจากเงินออมที่มีอยู่และยังไม่ถูกใช้เป็นเงินคาวนบ้าน โดยทำการต่อเติมเท่าที่มีอยู่ถึงแม้ว่าจะได้พื้นที่ไม่เพียงพอกับขนาดของครอบครัว

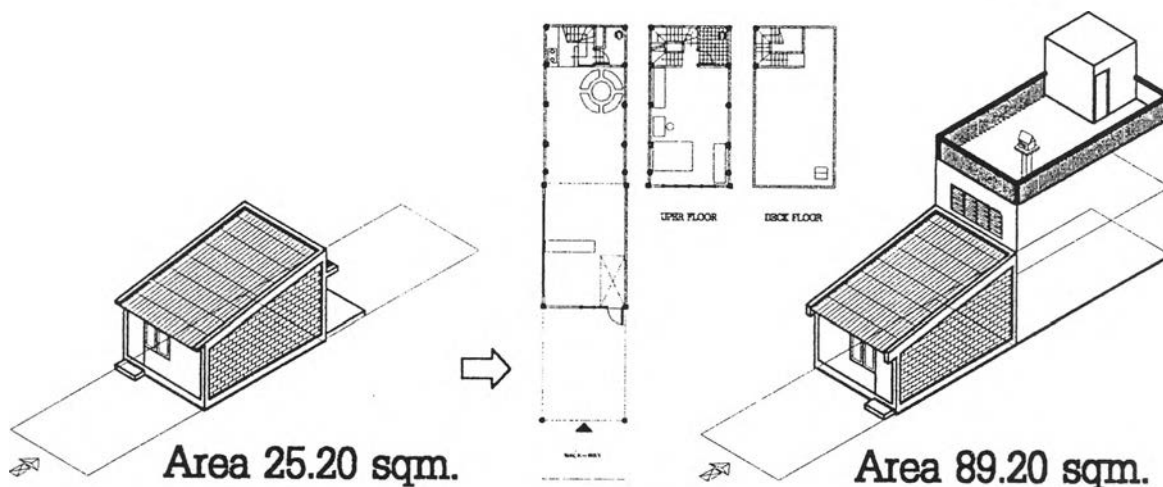
การต่อเติมครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2538)

สภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2538 หลังจากการต่อเติมครั้งแรก 10 ปี สมาชิกในครัวเรือนยังคงมีจำนวน 4 คนเท่าเดิมคือ หัวหน้าครอบครัว อายุ 42 ปี, ภรรยา อายุ 42 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 อายุ 21 ปีกำลังจะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง, บุตรสาวคนที่ 2 อายุ 20 ปีกำลังศึกษาระดับปวส. ในสถาบันเอกชน

สภาพทางด้านการเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสภาพทางการเงินครัวเรือนดีขึ้นกว่าช่วงการต่อเติมครั้งแรก หัวหน้าครอบครัวยังเป็นพนักงานบริษัทไทยซัมมิทอยู่ มีรายได้จำนวน 16,000 บาท ภรรยาเป็นแม่บ้านและบุตรสาวทั้งสองคนยังเรียนหนังสืออยู่ การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็นค่าผ่อนชำระค้ำแก่แม่ของภรรยา 2,000 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนประมาณ 12,000 บาท สถานะทางการเงินอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ มีเหลือเงินเก็บออมในแต่ละเดือนประมาณ 3,000 บาท เงินที่เก็บออมไว้เก็บไว้เพื่อใช้ในยามจำเป็น

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในการต่อเติมครั้งที่ 2 มีปัจจัยสำคัญคือเมื่อบุตรสาวคนที่ 1 กำลังจะเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มมีสังคมกับภายนอกมากขึ้นจึงต้องการพื้นที่ใช้สอยที่เป็นส่วนตัว จึงคิดจะทำการต่อเติมเป็นสองชั้นโดยชั้นบนเป็นห้องนอนส่วนตัวของบุตรสาวพร้อมห้องน้ำส้วม, มีหลังคาแดดฟ้าและกันพื้นที่ชั้นล่างเป็นห้องเช่าได้ 4 ห้อง เพื่อต้องการนำเงินค่าเช่ามาช่วยแบ่งเบาการผ่อนชำระเงินที่กู้ยืมมา ส่วนพ่อแม่และบุตรสาวคนที่ 2 อาศัยอยู่ชั้นล่างที่กันห้องไว้ 1 ห้อง เมื่อผ่านไประยะหนึ่งต้องเลิกให้ผู้อื่นเช่าและรื้อที่กันห้องออกเนื่องจากไม่ปลอดภัยต่อสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบุตรสาวทั้งสองคน ประกอบกับต้องการขยายพื้นที่ใช้งานอื่น ๆ ให้กว้างขวางเพียงพอต่อการใช้งานของสมาชิกในครัวเรือน ใช้งบประมาณ 500,000 บาท เป็นเงินที่กู้มาจากธนาคารอาคารสงเคราะห์โดยนำโฉนดที่ดินที่ได้รับกรรมสิทธิ์แล้วไปค้ำประกัน การต่อเติมใช้วิธีจ้างเหมาช่างก่อสร้าง

จำนวนพื้นที่ใช้สอย ชั้นล่างเพิ่มขึ้น 32.00 ตารางเมตร ชั้นบน 32.00 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่เฉพาะส่วนต่อเติมครั้งที่ 2 จำนวน 64.00 ตารางเมตร เมื่อรวมกับพื้นที่ Core House เดิมอีก 25.20 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งหมด 89.20 ตารางเมตร (ไม่นับรวมพื้นที่แดดฟ้า) เฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 22.30 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติม 7,812 บาทต่อตารางเมตร คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมเฉลี่ย 125,000 บาทต่อคน

รูปที่ 23 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 2 บ้านเลขที่ 201/134

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยชั้นล่าง หลังจากรื้อที่กั้นเป็นห้องเช่าออกแล้วได้พื้นที่โล่งเอนกประสงค์สำหรับสมาชิกสามคนคือหัวหน้าครอบครัว, ภรรยาและบุตรสาวคนที่ 2 ในการต่อเติมครั้งนี้ได้ทำการรื้อย้ายห้องน้ำส้มของเดิมออกแล้วสร้างใหม่ที่ด้านหลังพื้นที่ประมาณ 3.75 ตารางเมตร, พื้นที่บันไดและครัวประมาณ 6.25 ตารางเมตร, พื้นที่เอนกประสงค์ถูกแบ่งเป็นส่วนรับแขก+นั่งเล่น เป็นพื้นที่ประมาณ 12.00 ตารางเมตรส่วนที่เหลือ 35.20 ตารางเมตร เป็นการใช้งานแบบสลับปรับเปลี่ยนเช่นกันกลางคืนเป็นที่นอน, กลางวันเป็นที่ทำงานบ้าน+กินข้าว เป็นต้น

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยชั้นบน เป็นส่วนของบุตรสาวคนที่ 1 ทั้งหมด เป็นพื้นที่ประมาณ 32.00 ตารางเมตร แบ่งเป็นส่วนโถงบันได 6.25 ตารางเมตร, ห้องน้ำส้ม 3.75 ตารางเมตร, ห้องนอน 22 ตารางเมตร มีบันไดขึ้นสู่ชั้นดาดฟ้าสำหรับตากผ้า

ระบบโครงสร้าง, วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย โครงสร้างฐานรากคสล. เสาเข็มไม้ยูคาลิปตัสยาว 3.00 เมตรจำนวน 4 ต้นต่อหลุม, โครงสร้างเสาเป็นคสล. ใช้ท่อซีเมนต์ใยหินเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว เป็นแบบหล่อ, โครงสร้างคานคอดิน, คานชั้นบนและคานรับพื้นดาดฟ้าเป็นคสล. ขนาดหน้าตัดคาน 0.15 x 0.35 เมตร, พื้นชั้นล่างเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ, พื้นชั้นบนเป็นพื้นสำเร็จรูประบบคานตงผิวขัดมันเรียบ, พื้นดาดฟ้าเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ, ผนังก่ออิฐบล็อกไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ส่วนที่ต่อเติมไม่มีฝ้าเพดาน, ระบบไฟฟ้าดวงโคมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ขาเหล็ก, ระบบประปาและสุขาภิบาล เดินท่อประปาต่อจากตำแหน่งห้องน้ำส้มเดิมที่รื้อย้าย ไปไว้ด้านหลัง ฝังถังกรองถังซีเมนต์ใหม่ที่โถงบันได

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสภาพทางด้านสังคม พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรสาวทั้งสองคนอยู่ในช่วงวัยรุ่นและกำลังจะจบการศึกษา เริ่มมีสังคมภายนอกที่กว้างขึ้นจึงมีความต้องการพื้นที่ใช้สอยที่เป็นสัดส่วนสำหรับพบปะเพื่อนฝูงหรือเวลาพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นพื้นที่ใช้สอย 25.20 ตารางเมตรที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมพื้นที่ดังกล่าว

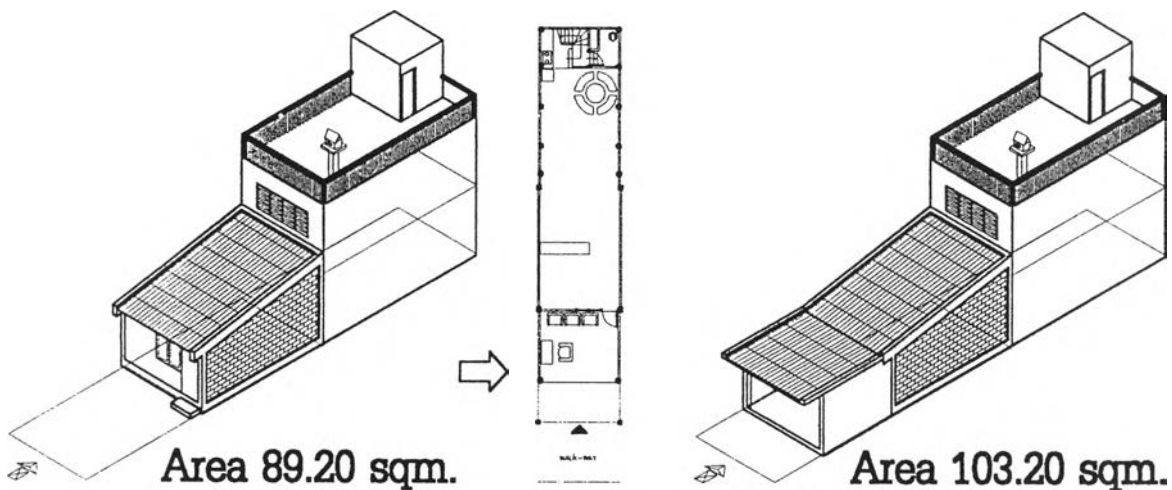
ประเด็นสภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าเป็นเหตุผลรองที่มีผลให้เกิดการต่อเติม ถึงแม้ว่าอาชีพของหัวหน้าครอบครัวจะยังมั่นคง มีรายได้ดีกว่าช่วงก่อนการเข้าอยู่อาศัยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนรวมค่าผ่อนชำระหนี้ที่ทยอยมีมาจากแม่ของภรรยาแล้วยังพอมีเงินออมบ้าง ฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ แต่งบประมาณการต่อเติมครั้งนี้มาจากการกู้จากธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาเหตุที่ต้องกู้เนื่องจากเมื่อประมาณราคาค่าก่อสร้างออกมาพบว่าค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากการต่อเติมเป็นสองชั้นและโครงสร้างหลักเป็นคสล. ทำให้เงินออมที่มีอยู่ไม่เพียงพอจึงตัดสินใจทำการกู้เงิน โดยมีแนวคิดที่นำเงินจากการกัณฑ์ให้เข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระการผ่อนชำระหนี้ ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัยจำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว โดยยอมที่จะเป็นหนี้สินเพื่อให้ได้เงินมาต่อเติมโดยไม่ใช้วิธีการออมหรือวิธีต่อเติมแบบค่อยเป็นค่อยไป

การต่อเติมครั้งที่ 3 (ปี พ.ศ.2540)

สภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2540 หลังจากการต่อเติมครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลา 2 ปี สมาชิกในครัวเรือนยังคงมีจำนวน 4 คนเท่าเดิมคือ หัวหน้าครอบครัว อายุ 44 ปี, ภรรยา อายุ 44 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 อายุ 23 ปีจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมีงานทำ, บุตรสาวคนที่ 2 อายุ 22 ปีจบการศึกษาระดับปวส.จากสถาบันเอกชน ยังไม่มีงานทำ

สภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นรายได้ครัวเรือนลดลงกว่าช่วงการต่อเติมครั้งที่ 2 รายได้จากหัวหน้าครอบครัวขาดหายไปเนื่องจากต้องออกจากงานประจำที่ทำอยู่ จึงไปเรียนวิชาชีพช่างตัดผมที่โรงเรียนสารพัดช่างที่ตั้งอยู่ในโครงการ เมื่อจบหลักสูตรจึงเปิดร้านรับตัดผมชายที่บ้านมีรายได้ประมาณเดือนละ 1,500 บาท รายได้หลักของครัวเรือนมาจากบุตรสาวคนที่ 1 ที่เรียนจบและทำงานในบริษัทเอกชนมีเงินเดือนประจำ 6,500 บาท ภรรยาเป็นแม่บ้านและบุตรสาวคนที่ 2 เพิ่งเรียนจบแต่ยังไม่มีการจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็นค่าชำระค่างวดกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ 3,000 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 5,000 บาท ฐานะทางการเงินขณะนั้นอยู่ในขั้นพออยู่พอกินอย่างประหยัด โดยไม่มีเหลือเงินเก็บออมซึ่งเป็นผลมาจาก 2 ประเด็นคือ การที่หัวหน้าครอบครัวต้องออกจากงานและต้องรับผิดชอบเรื่องภาระหนี้สินที่กู้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ มาทำการต่อเติมครั้งที่ 2

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ทำการต่อเติมที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่ 3 มีปัจจัยสำคัญคือต้องการพื้นที่สำหรับทำร้านตัดผมของหัวหน้าครอบครัวที่ต้องออกจากงานมาหารายได้พิเศษจนเจ้าครอบครัวพื้นที่ที่เหลือด้านหน้าจึงถูกใช้ต่อเติม ใช้งบประมาณ 10,000 บาท เป็นเงินที่พอเหลือจากค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและส่วนหนึ่งมาจากพ่อของภรรยา

รูปที่ 24 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 3 บ้านเลขที่ 201/134

จำนวนพื้นที่ใช้สอย ที่เป็นพื้นที่ร้านค้าตัดผมชาย 14.00 ตารางเมตร รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 103.20 ตารางเมตร คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติม 714 บาทต่อตารางเมตร

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยของสมาชิกครัวเรือนยังคงเป็นแบบเดิม ส่วนพื้นที่ที่ทำการต่อเติมครั้งนี้สำหรับวางโต๊ะกระจกเงาสำหรับตัดผม 1 ชุด, วางชุดเก้าอี้ตัดผมชาย 1 ชุด, วางเก้าอี้ไม้นั่งพักคอยจำนวน 4 ตัว

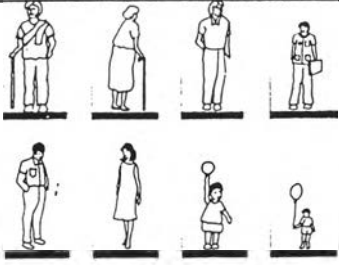
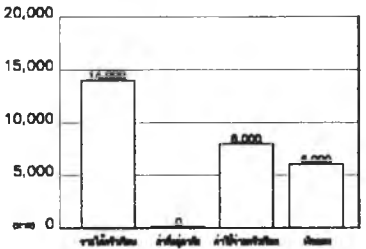
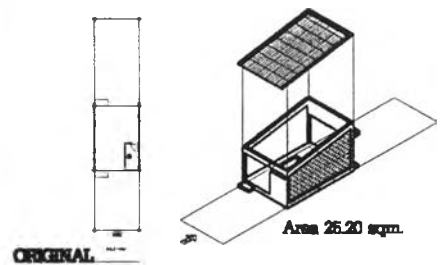
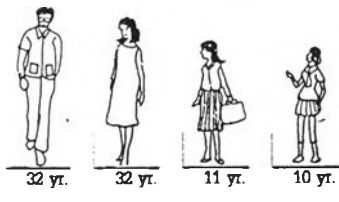
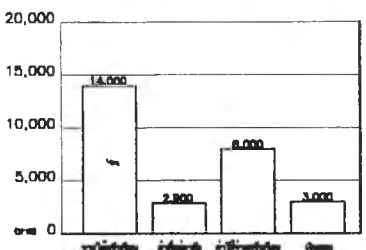
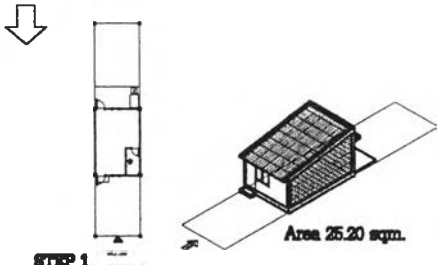
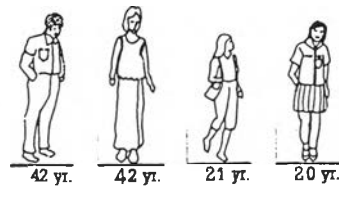
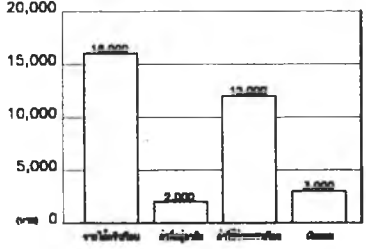
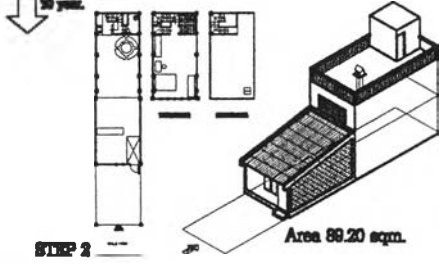
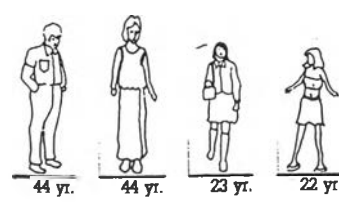
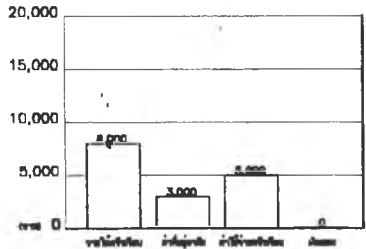
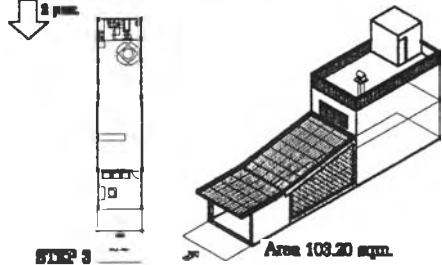
ระบบโครงสร้าง, วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการต่อเติม เสาคสล., ไม่มีคานคอดิน, พื้นคสล. ชนิดวางบนดิน ผิวดมไม้เรียบ, ผนังด้านข้างก่ออิฐบล็อกไม่ฉาบผิวตกแต่งส่วนด้านหน้าเปิดโล่ง, หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่, แปและจันทันใช้เหล็กรูปตัวซี, ไม่มีฝ้าเพดาน, ติดตั้งหลอดฟลูออโรเรสเซนต์ 1 ดวง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 3 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม เรื่องจำนวนสมาชิกในครัวเรือน, อายุ, เพศ, ระดับการศึกษา พบว่าไม่ใช่เหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่สำหรับการใช้สอยของสมาชิกยังเพียงพอ แต่การต่อเติมเป็นผลมาจากการที่ต้องการพื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพใหม่ของหัวหน้าครอบครัว

ประเด็นสถานภาพด้านเศรษฐกิจ เรื่องอาชีพ, รายได้, ค่าใช้จ่าย, เงินออม ของครัวเรือน พบว่ามีผลสำคัญต่อการต่อเติมครั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวต้องออกจากงานมาประกอบอาชีพช่างตัดผม เพื่อพยุงฐานะทางการเงินของครัวเรือนที่ลดลงกว่าเมื่อช่วงการต่อเติมครั้งที่ 1 และ 2 ขณะนั้นรายได้หลักมาจากบุตรสาว ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด เพื่อนำเงินไปชำระหนี้สินจากเงินที่กู้มาต่อเติมครั้งที่ 2 ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัยจำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว แต่การต่อเติมครั้งนี้เป็นผลมาจากความต้องการพื้นที่สำหรับเป็นร้านค้าตัดผม ซึ่งเป็นอาชีพใหม่ของหัวหน้าครอบครัว

แสดงพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัย ครอบครัวที่ 1 นายสมิง ปิ่นน่วม บ้านเลขที่ 201/134

	สถานภาพทางด้านสังคม	สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ	การเทียบจำนวนสัดส่วน	แสดงพัฒนาการของรูปแบบ
ก่อนการเข้าอยู่ในโครงการ			ไม่มีข้อมูลจำนวนพื้นที่ใช้สอยอาคารพาณิชย์ของพ่อแม่อองภรรยา ที่ย่านสาทร	
การต่อเติมครั้งที่ 1 ปี 2528			พื้นที่ใช้สอย 6.30 ตรม./สมาชิก 1 คน ค่าต่อเติม 476 บาท/1 ตารางเมตร ค่าต่อเติม 3,000 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 12,000 บาท	
การต่อเติมครั้งที่ 2 ปี 2538			พื้นที่ใช้สอย 22.30 ตรม./สมาชิก 1 คน ค่าต่อเติม 7,812 บาท/1 ตารางเมตร ค่าต่อเติม 125,000 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 500,000 บาท	
การต่อเติมครั้งที่ 3 ปี 2540			พื้นที่ใช้สอย 22.30 ตรม./สมาชิก 1 คน ค่าต่อเติม 714 บาท/1 ตารางเมตร ค่าต่อเติม 2,500 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 10,000 บาท	

ตารางที่ 8 สรุปปัจจัยความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการต่อเติมของบ้านเลขที่ 201/134 ที่มา ผู้วิจัย

ครอบครัวที่ 2 นายสวาท ฤทธิ์สีบุญ บ้านเลขที่ 201/273

สัมภาษณ์วันที่ 2 กรกฎาคม 2543 เวลา 9.30 – 10.00 น. ผู้ให้การสัมภาษณ์ คือ สมี-ภรรยา

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ (ช่วงปี พ.ศ.2519-2528)

ครอบครัวนายสวาท ฤทธิ์สีบุญ ภูมิลำเนาเดิมย้ายมาจาก จังหวัดสกลนคร เข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ที่ บ้านเช่าย่านอำเภอพระประแดง สมุทรปราการ เมื่อปี พ.ศ.2519 สถานภาพทางสังคมของครัวเรือนในขณะนั้นมี สมาชิก 4 คน ได้แก่

1. นายสวาท เป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดปี พ.ศ.2495
2. นางเสถียร เป็นภรรยา เกิดปี พ.ศ.2496
3. บุตรชายคนที่ 1 พงษ์สันต์ เกิดปี พ.ศ.2521
4. บุตรชายคนที่ 2 อัจฉริยะ เกิดปี พ.ศ.2524

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ สมาชิกที่มีรายได้หลักคือ หัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (สยามกลการ) ตั้งอยู่ที่ถนนบางนา-ตราด กม.13 มี รายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ภรรยาเป็นแม่บ้าน เงินรายได้ที่ได้รับเพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือน การจัดสรรเงินรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งเป็น ค่าเช่าบ้าน 350 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 4,000 บาท ใน แต่ละเดือนมีเงินเหลือเก็บออมประมาณ 1,650 บาท เงินที่นำมาดาวน์บ้านในโครงการเป็นเงินที่กู้ยืมเงินสวัสดิการของบริษัทที่หัวหน้าครอบครัวทำงานอยู่

สภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในขณะนั้นเป็นบ้านแถว โครงสร้างไม้ขนาดชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอย ประมาณ 9 ตารางเมตร เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ไม่มีการกันห้องเป็นสัดส่วน ห้องน้ำส้วมแยกจากตัวบ้าน

สาเหตุสำคัญที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่ เนื่องจากต้องการมีที่อยู่อาศัยที่ถาวรสำหรับสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะบุตรทั้งสองที่เริ่มเติบโตขึ้นทุกวัน ครั้งแรกได้ไปดูโครงการจัดสรรที่ดินเป็ล่ายานสมุทรปราการแต่พบว่ามีปัญหาเรื่องที่ดินที่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง จึงได้มาซื้อที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนที่โครงการเมืองใหม่บางพลี ครั้งแรกที่เห็นมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนบ้านทั่ว ๆ ไป แต่กลับทราบจากการเคหะแห่งชาติว่าจะต้องมีการต่อเติมเพื่อให้บ้านมีความสมบูรณ์ด้วยตนเอง

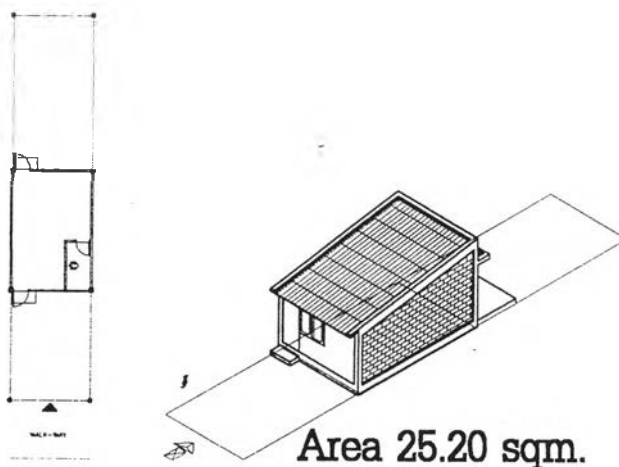
สรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมในครัวเรือนเช่นเรื่องจำนวนสมาชิก,อายุ ล้วนเป็นผลให้มีความต้องการที่อยู่อาศัยหลังใหม่ทดแทนการเช่า ประกอบกับทางบริษัทที่หัวหน้าครอบครัวทำงานอยู่ได้ให้สวัสดิการเรื่องที่อยู่อาศัยแก่พนักงาน คือการออกเงินดาวน์บ้านให้ก่อนแล้วให้ทยอยผ่อนชำระคืนเป็นรายเดือน

การต่อเติมครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2528)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2528 หลังจากย้ายออกมาจากบ้านเช่า อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ มีสมาชิกครัวเรือน 4 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 33 ปี,ภรรยา มีอายุ 32 ปี,บุตรชายคนที่ 1 อายุ 7 ปี เรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการ,บุตรชายคนที่ 2 มีอายุ 4 ปี

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นมีรายได้หลักจากหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวจำนวน 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้าน การจัดสรรเงินรายได้ในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 6,000 บาท เหลือเงินเก็บออมบางเดือนประมาณ 3,000 บาท ฐานะทางการเงินในช่วงนี้ถือว่าพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน เนื่องจากไม่ต้องมีภาระเรื่องค่าเทอมของบุตร เงินเก็บออมที่มีในแต่ละเดือนจึงตั้งใจว่าจะใช้ในการต่อเติมที่อยู่อาศัยในอนาคต

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หลังจากซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการแล้วได้ทำการต่อเติมครั้งแรก โดยมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือต้องทำการปิดกันช่องโหว่ด้านหน้าและหลังของอาคารเพื่อให้พออาศัยอยู่ได้ในช่วงแรกตามกำลังเงินที่มีอยู่ เมื่อพิจารณาเรื่องเงินออมครัวเรือนพบว่าครอบครัวนายสวาท มีเงินเก็บออมมาโดยตลอดดังนั้นเงินที่นำมาใช้ในการต่อเติมครั้งแรกจึงเป็นเงินออมครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในครั้งที่ 1 เกิดจากแนวคิดการจัดทำโครงการ ที่ให้ผู้อยู่อาศัยนำวัสดุอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่หรือเท่าที่หาได้มาทำการต่อเติมในครั้งแรกไปก่อน ในทางปฏิบัติพบว่าการต่อเติมของนายสวาท เป็นการจ้างเหมาช่างก่อสร้างทั้งหมดโดยที่สมาชิกในครัวเรือนไม่มีส่วนร่วมในการต่อเติม เหตุผลหลักมาจากการที่ต้องไปทำงานประจำที่มีอยู่และไม่มีเวลามาทำการต่อเติมเอง

รูปที่ 25 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 1 บ้านเลขที่ 201/273

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีลักษณะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์โดยที่ยังไม่มีการกันเป็นสัดส่วนเนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างแคบเพียง 25.20 ตารางเมตร พื้นที่ที่มีอยู่จึงถูกใช้งานแบบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่กินข้าว+นั่งเล่น+ทำงานบ้าน, ช่วงค่ำเป็นพื้นที่ทำการบ้านของลูก+กินข้าว+พื้นที่สันทนาการ, กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน ส่วนพื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคารส่วนหลังโดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออกไป พื้นที่ว่างด้านหน้าและหลังไม่มีการใช้งาน คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 6.30 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 2,500 บาทต่อคน

ระบบโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย ส่วนผนังเป็นผนังก่ออิฐบล็อก ไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ชุดวงกบไม้เนื้อแข็งประตูบานไม้อัดสำเร็จรูป, หน้าต่างบานเกล็ดปรับมุมแบบมือหมุน จำนวน 2 บาน เมื่อทำการปิดด้านหน้าและด้านหลังใช้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจำนวน 2 ชุด ระยะเวลาการต่อเติม ประมาณ 2 สัปดาห์ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 10,000 บาท

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 โดยสอบถามแนวคิด เรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยก ออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าปัจจัยทางด้านสังคมไม่ได้เป็นเหตุผลสำคัญให้เกิดการต่อเติม ครั้งนี้เนื่องจากบุตรชายทั้งสองคนยังเล็ก พื้นที่ใช้สอยที่การเคหะแห่งชาติจัดไว้ให้จึงเพียงพอดังนั้นปัจจัยสำคัญ ที่ต้องมีการต่อเติมคือต้องการปิดกั้นเพื่อให้พออยู่อาศัยได้ในระยะแรก

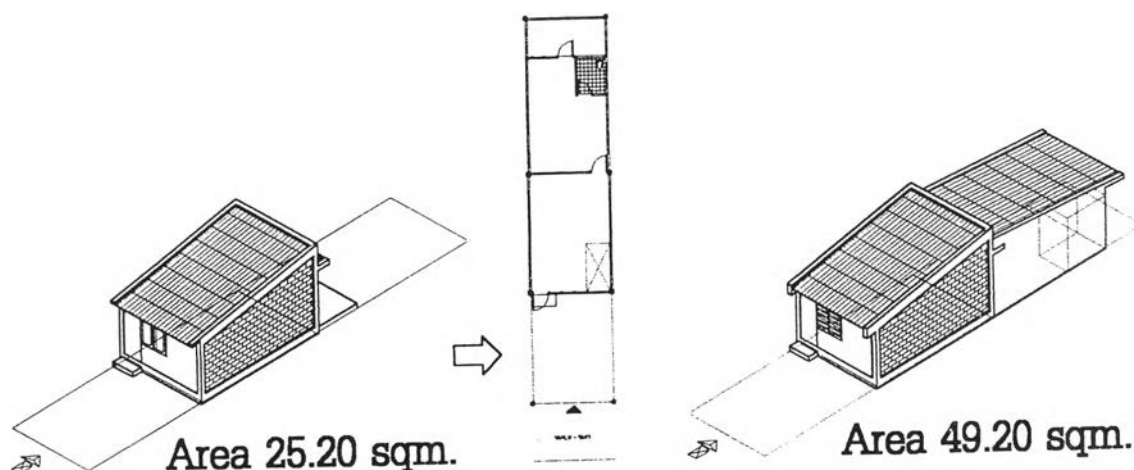
ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ เรื่องอาชีพ, รายได้, ค่าใช้จ่าย, เงินออม ของครัวเรือน พบว่า อาชีพของหัวหน้าครอบครัวค่อนข้างมั่นคง มีรายได้สูงกว่าช่วงก่อนการเข้าอยู่อาศัยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนรวมค่า ผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัยแล้วยังพอมีเงินออมบ้าง สถานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน เมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัยจำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าเป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว คือเป็นเงินออมมากกว่าร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน

การต่อเติมครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2531)

สถานภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2531 สมาชิกในครัวเรือนยังคงมีจำนวน 4 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 36 ปี, ภรรยา มีอายุ 35 ปี, บุตรชายคนที่ 1 มีอายุ 10 ปี, บุตรชายคนที่ 2 มีอายุ 7 ปี ทั้งสองคนเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการในระดับประถมศึกษา

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสถานภาพทางการเงินครัวเรือนดีขึ้นกว่าช่วง การต่อเติมครั้งแรก รายได้หลักครัวเรือนของหัวหน้าครอบครัวสูงถึง 13,000 บาท ภรรยาเป็นแม่บ้าน การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 9,000 บาท สถานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน มีเหลือเงินเก็บออมใน แต่ละเดือนประมาณ 5,000 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมครั้งที่ 2 มีปัจจัยสำคัญคือ สถานะทางเศรษฐกิจ ของครัวเรือนที่ดีขึ้นประกอบกับมีความต้องการพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉพาะบุตรทั้งสอง คนที่เติบโตขึ้น จึงคิดจะขยายขยายพื้นที่ใช้งานให้กว้างขวางมากกว่าเดิม อันดับแรกคือการรื้อย้ายห้องน้ำส้วม เดิมออกแล้วสร้างขึ้นมาใหม่บริเวณด้านหลัง พื้นที่ที่ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือพื้นที่สำหรับการนอน งบประมาณที่ใช้มาจากเงินที่เก็บออมไว้ประมาณ 32,000 บาท การต่อเติมใช้วิธีการจ้างช่างก่อสร้าง

รูปที่ 26 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 2 บ้านเลขที่ 201/273

จำนวนพื้นที่ใช้สอย เมื่อการต่อเติมครั้งที่ 2 แล้วเสร็จได้พื้นที่เพิ่ม 24.00 ตารางเมตร รวมพื้นที่ Core house เดิมเป็น 49.20 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกเฉลี่ย 12.30 ตารางเมตรต่อคน เป็นต้นทุนค่าต่อเติม 1,333 บาทต่อตารางเมตร เป็นต้นทุนค่าต่อเติมเฉลี่ย 8,000 บาทต่อคน

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอย หลังการต่อเติมครั้งที่ 2 ได้พื้นที่โล่งต่อเนื่อง แยกเป็นพื้นที่ส่วนรับแขกโดยการใช้อูโซ้วมากันจำนวน 12.00 ตารางเมตร ส่วนที่เหลือ 37.20 ตารางเมตร จึงเป็นแบบพื้นที่เอนกประสงค์คือใช้พื้นที่แบบสลับเปลี่ยนหมุนเวียนตามช่วงเวลาทำกิจกรรม

ระบบโครงสร้าง,วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย โครงสร้างฐานรากคสล. เสาค้ำไม้ยูคาลิปตัสยาว 3.00 เมตรจำนวน 4 ต้นต่อหลุม, โครงสร้างเสาเป็นคสล., โครงสร้างคานคอดิน, พื้นชั้นล่างเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ, ผนังก่ออิฐบล็อกไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ฝ้าเพดานแผ่นยิปซัมบอร์ดโครงเคร่าที่-บาร์, ระบบไฟฟ้าดวงโคมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ขาเหล็ก, ระบบประปาและสุขาภิบาล เดินท่อประปาต่อจากตำแหน่งห้องน้ำส้วมเดิมที่รื้อย้าย ไปไว้ด้านหลัง ฝังถังเก็บอะถังซึมชุดใหม่

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรชายทั้งสองคนเริ่มเติบโตขึ้นพื้นที่ที่มีอยู่คับแคบไม่เพียงพอ จึงมีความต้องการพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น ดังนั้นพื้นที่ 25.20 ตารางเมตร ที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมดังกล่าว

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ เรื่องอาชีพ,รายได้,ค่าใช้จ่าย,เงินออม ของครัวเรือน พบว่าอาชีพของหัวหน้าครอบครัวมั่นคง มีรายได้ดีกว่าช่วงก่อนการเข้าอยู่อาศัยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนรวมค่าผ่อนชำระแล้วยังมีเงินเหลือเก็บออม ฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ งบประมาณการต่อเติมครั้งนี้มาจากเงิน

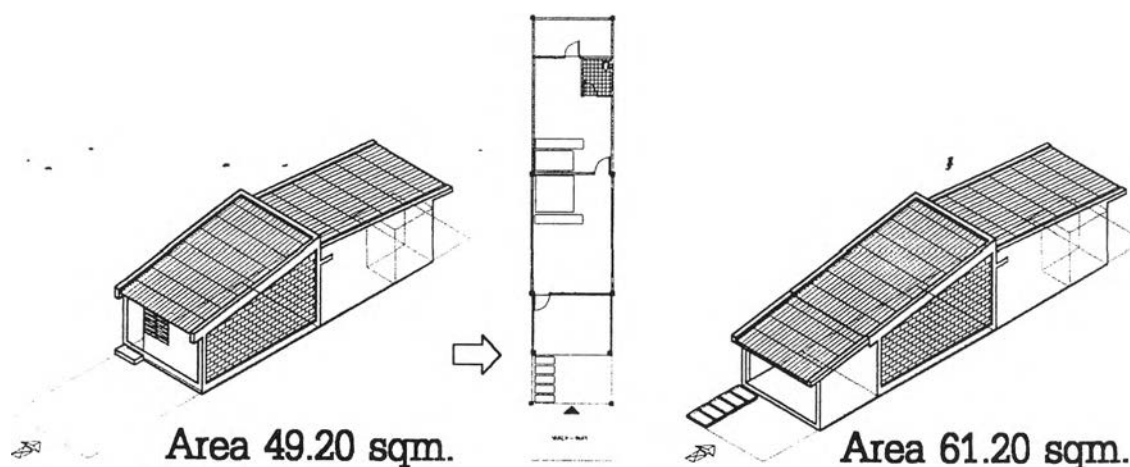
ออมครัวเรือน ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัย จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าเป็นไปตามแนวคิดดังกล่าวดังกล่าวคือเป็นเงินออมมากกว่า ร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน

การต่อเติมครั้งที่ 3 (ปี พ.ศ.2534)

สถานภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2534 สมาชิกในครัวเรือนมีจำนวนเพิ่มขึ้น 1 คนรวมเป็น 5 คน คือหัวหน้าครอบครัว มีอายุ 39ปี,ภรรยา มีอายุ 38 ปี,บุตรชายคนที่ 1 มีอายุ 13 ปี,บุตรชายคนที่ 2 มีอายุ 10 ปี,และบุตรสาวคนเล็ก เกิดปี พ.ศ.2534

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสถานภาพทางการเงินครัวเรือนดีขึ้นกว่าช่วงการต่อเติมครั้งที่ 2 รายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนเป็นจำนวนสูงถึง 20,000 บาท การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท,ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 8,000 บาท ค่าผ่อนชำระสินค้าเงินผ่อน 3,000 บาท สถานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลนมีเหลือเงินเก็บออมในแต่ละเดือนประมาณ 11,000 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่ 3 มีปัจจัยสำคัญคือ ต้องการพื้นที่สำหรับนั่งเล่นภายนอกอาคารและต้องการขยายพื้นที่ใช้สอยภายในให้กว้างขึ้นสำหรับบุตรสาวที่เกิดมาในปีนั้น พร้อมทั้งทำการตกแต่งทำสีภายในอาคาร งบประมาณที่นำมาใช้ในการต่อเติมมาจากเงินออมที่เก็บไว้ จำนวน 22,000 บาท จำนวนพื้นที่ใช้สอยที่ทำการต่อเติม 12.00 ตารางเมตร รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 61.20 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่ใช้สอย 12.24 ตารางเมตรต่อสมาชิก 1 คน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติม 1,833 บาทต่อตารางเมตร เป็นต้นทุนค่าต่อเติม 4,400 บาทต่อสมาชิก 1 คน

รูปที่ 27 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 3 บ้านเลขที่ 201/273

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เอนกประสงค์มาเป็นใช้ตั้งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน สำหรับนอนของพ่อแม่,พื้นที่นอนสำหรับบุตรชายคนที่ 1และ2 พื้นที่ที่ต่อเติมใหม่เป็นพื้นที่รับแขกและนั่งเล่น ใช้สำหรับวางชุดโซฟาไม้ 1 ชุด อยู่ติดกับสวนหย่อมหน้าบ้าน

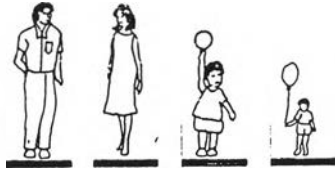
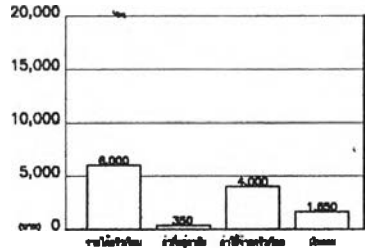
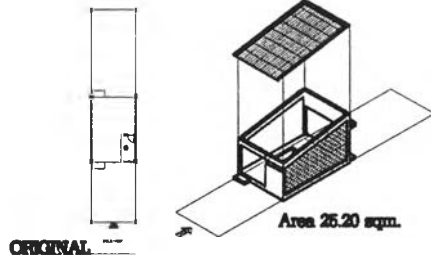
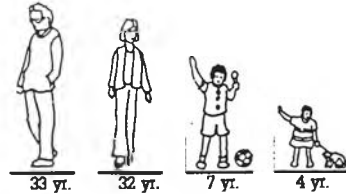
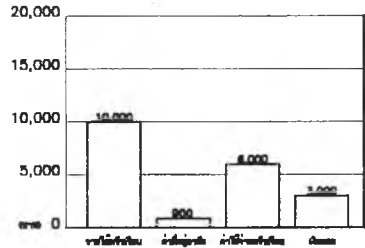
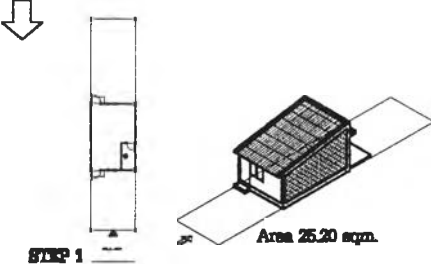
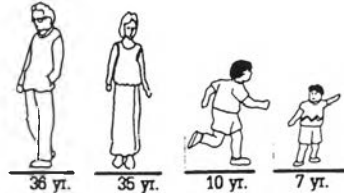
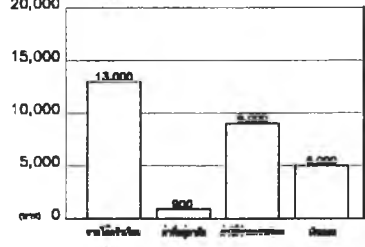
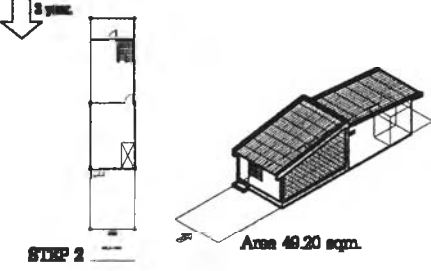
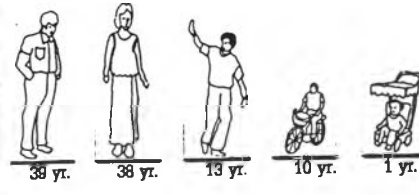
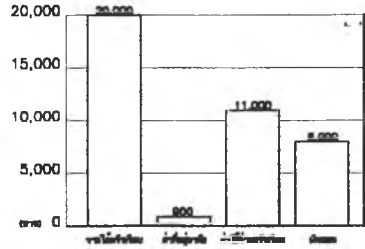
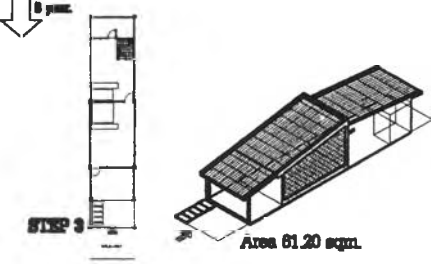
ระบบโครงสร้าง,วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการต่อเติม เสาคสล.,คานาคอดิน,พื้นคสล.ชนิดเทในที่,ผนังด้านข้างก่ออิฐบล็อกไม่ฉาบผิว ด้านหน้าไม่มีผนังปิดกันเปิดโล่ง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 3 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากมีบุตรสาวเพิ่มขึ้น 1 คนและบุตรชายทั้งสองเริ่มเติบโตขึ้น พื้นที่สำหรับการใช้สอยของสมาชิกจึงไม่เพียงพอ

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าเป็นเหตุผลรองลงมาที่ทำให้เกิดการต่อเติม เมื่อพิจารณาถึงรายได้ครัวเรือนที่พอเพียง เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วยังเหลือเป็นเงินเก็บออม ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัยจำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าเป็นไปแนวคิดดังกล่าว

แสดงพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัย ครอบครัวที่ 2 นายสาวท ฤทธิสิบุญ บ้านเลขที่ 201/273

	สถานภาพทางด้านสังคม	สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ	การเทียบจำนวนสัดส่วน	แสดงพัฒนาการของรูปแบบ
ก่อนการเข้าอยู่ในโครงการ			พื้นที่ใช้สอย 2.25 ตรม./สมาชิก 1 คน (บ้านแถวไม้สำหรับเช่าย่านพระประแดง)	 ORIGINAL
การต่อเติมครั้งที่ 1 ปี 2528			พื้นที่ใช้สอย 6.30 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 1
			ค่าต่อเติม 396 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 2,500 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 10,000 บาท				
การต่อเติมครั้งที่ 2 ปี 2531			พื้นที่ใช้สอย 12.30 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 2
			ค่าต่อเติม 1,333 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 8,000 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 32,000 บาท				
การต่อเติมครั้งที่ 3 ปี 2534			พื้นที่ใช้สอย 12.24 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 3
			ค่าต่อเติม 1,833 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 4,400 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 22,000 บาท				

ตารางที่ 9 สรุปปัจจัยความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการต่อเติมของบ้านเลขที่ 201/273
ที่มา ผู้วิจัย

ครอบครัวที่ 3 นายอิสระ เลิศปรัชญากร บ้านเลขที่ 201/587

สัมภาษณ์วันที่ 9 กรกฎาคม 2543 เวลา 9.00 - 9.45 น. ผู้ให้การสัมภาษณ์ หัวหน้าครอบครัวและภรรยา

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ (ช่วงปี พ.ศ.2521-2528)

ครอบครัวนายอิสระ เลิศปรัชญากร ภูมิลำเนาเดิมมาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา เข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่กับครอบครัวพี่สาว ที่ย่านบางกะปิเมื่อปี พ.ศ.2521 สถานภาพทางสังคมในขณะนั้นมี 2 ครอบครัวจำนวน 7 คน อาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันได้แก่

1. ครอบครัวของพี่สาว มีสมาชิก 4 คน
2. ครอบครัวนายอิสระ มีสมาชิก 3 คน
3. นายอิสระ เป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดปี พ.ศ.2496
4. นางวนิดา เป็นภรรยา เกิดปี พ.ศ.2494
5. บุตรสาวคนที่ 1 เอกอุมา เกิดปี พ.ศ.2525

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นค่อนข้างขัดสน สมาชิกที่มีรายได้หลักคือหัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างโรงงานทำรองเท้า มีรายได้ 3,000 บาทต่อเดือน ภรรยาเป็นแม่บ้าน เงินรายได้ที่ได้รับเพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือน การจัดสรรเงินรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมดโดยไม่มีเงินเก็บออมมีเงินเหลือเก็บออม เงินที่นำมาดาวน์บ้านในโครงการให้พี่สาวออกให้ก่อนแล้วผ่อนชำระเป็นรายเดือน

สภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในขณะนั้นเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว พื้นที่ใช้สอยประมาณ 100 ตารางเมตร จากลักษณะทางกายภาพถือว่าการอยู่อาศัยของสมาชิกทั้งหมด 7 คนค่อนข้างแออัด และไม่มีความเป็นส่วนตัวในครอบครัวเนื่องจากอยู่ในฐานะผู้อาศัย

สาเหตุสำคัญที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่ เนื่องจากต้องการมีที่อยู่อาศัยที่ถาวรสำหรับสมาชิกในครอบครัว การเลือกที่อยู่อาศัยพบว่าตั้งใจจะมาซื้อที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนที่โครงการเมืองใหม่บางพลี ครั้งแรกที่เห็นมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนบ้านทั่วไปที่สร้างแบบเสร็จสมบูรณ์ แต่ก็เข้าใจว่าต้องมีการต่อเติมเพื่อให้บ้านมีความสมบูรณ์ด้วยตนเอง เมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว เนื่องจากครัวเรือนนี้ไม่มีเงินเก็บออมไว้สำหรับการนี้เลย แต่ใช้วิธีทยอยมามาก่อนแล้วทยอยผ่อนชำระคืนภายหลัง

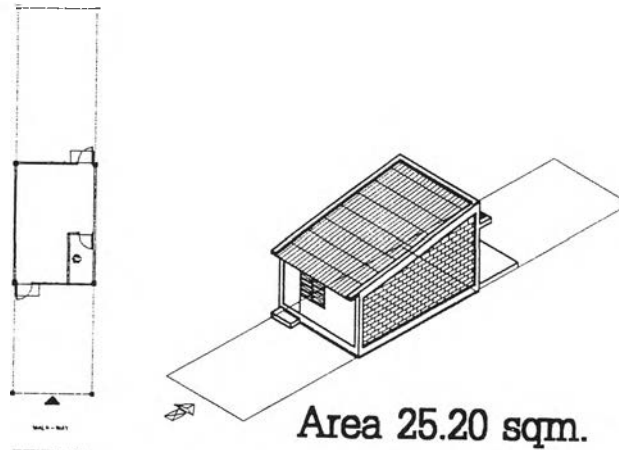
การต่อเติมครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2528)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2528 หลังจากย้ายออกมาจากบ้านที่อาศัยอยู่กับพี่สาว ย่านบางกะปิ มีสมาชิกครัวเรือนเพิ่มขึ้นมา 1 คนรวมเป็น 4 คนคือหัวหน้าครอบครัว มีอายุ 32 ปี ภรรยา มีอายุ 34 ปี บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 3 ปี และบุตรสาวคนที่ 2 ณัฐธิดาเกิดปี พ.ศ.2528 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ย้ายเข้ามาอยู่

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นมีรายได้หลักจากหัวหน้าครอบครัวจำนวน 3,000 บาทต่อเดือน ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้านและมีรายได้จากการรับจ้างเย็บผ้าประมาณ 1,000 บาทต่อเดือน การจัดสรรเงินรายได้ในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย 900 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 3,000 บาท โดยไม่มีเหลือเงินเก็บออม ฐานะทางการเงินในช่วงนี้ถือว่าพอกินพอใช้ในแต่ละเดือน

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หลังจากซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการแล้วได้ทำการต่อเติมครั้งแรก โดยมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือต้องทำการปิดกันช่องโหว่ด้านหน้าและหลังของอาคารเพื่อให้พออาศัยอยู่ได้ ในช่วงแรกตามกำลังเงินที่มีอยู่ซึ่งเป็นเงินที่ยืมมาจากพี่สาวพร้อมกับเงินที่ดาวนบ้าน การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในครั้งที่ 1 เกิดจากแนวคิดการจัดทำโครงการ ที่ให้ผู้อยู่อาศัยนำวัสดุอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่หรือเท่าที่หาได้มาทำการต่อเติมในครั้งแรกไปก่อน ในทางปฏิบัติพบว่า การต่อเติมของนายอิสระ เป็นการจ้างช่างก่อสร้างทั้งหมดโดยที่สมาชิกในครัวเรือนไม่มีส่วนร่วมในการต่อเติม เหตุผลหลักมาจากการที่ต้องไปทำงานประจำที่มีอยู่และไม่มีเวลามาทำการต่อเติมเอง

รูปที่ 28 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 1 บ้านเลขที่ 201/587

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีลักษณะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์โดยที่ยังไม่มีการกันเป็นสัดส่วนเนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างแคบเพียง 25.20 ตารางเมตร พื้นที่ที่มีอยู่จึงถูกใช้งานแบบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่ทำงานบ้าน+กินข้าว+พื้นที่สันหนนาการ, กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน ส่วนพื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคารส่วนหลัง โดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออกไป พื้นที่ว่างด้านหน้าและหลังไม่มีการใช้งาน พื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 6.30 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติม 198 บาทต่อ 1 ตารางเมตร คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 1,250 บาทต่อคน

ระบบโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย ส่วนผนังเป็นผนังก่ออิฐบล็อก ไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ชุดวงกบไม้เนื้อแข็งประตูบานไม้อัดสำเร็จรูป, หน้าต่างบานเกล็ดปรับมุมแบบมือหมุน จำนวน 2 บาน เมื่อทำการปิดด้านหน้าและด้านหลังใช้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจำนวน 2 ชุด ระยะเวลาการต่อเติมประมาณ 2 สัปดาห์ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 5,000 บาท

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าไม่ได้เป็นเหตุผลให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้เนื่องจากบุตรสาวทั้งสองคนยังเล็ก พื้นที่ใช้สอยที่การเคหะแห่งชาติจัดไว้ให้จึงเพียงพอ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมคือความจำเป็นที่ต้องปิดกั้นช่องโหว่ด้านหน้าและด้านหลังเพื่อให้พออยู่อาศัยได้

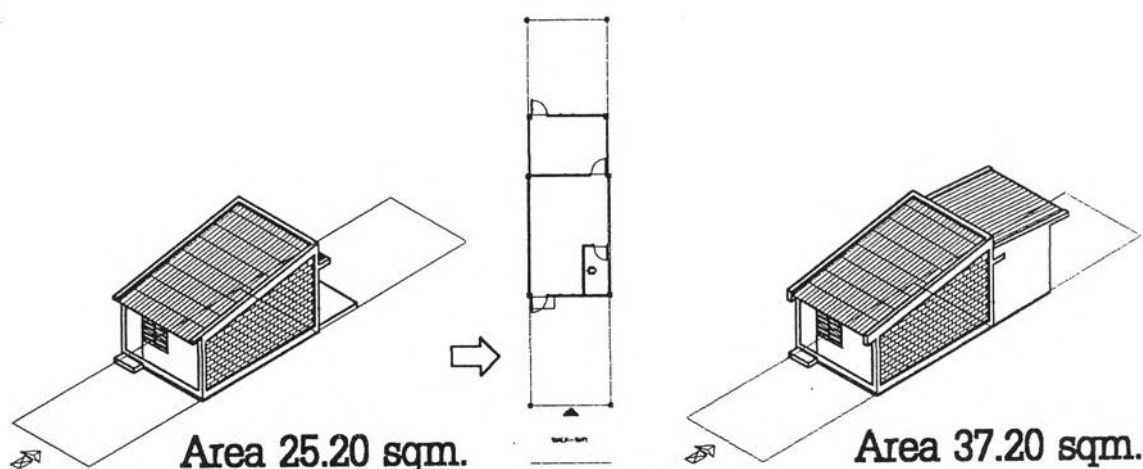
ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าไม่ได้เป็นเหตุผลที่ต้องมีการต่อเติม พิจารณาจากฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้แต่ละเดือน เมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย (Affordability) เพื่อที่อยู่อาศัยจำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว สาเหตุจากรายได้ครัวเรือนที่มีอยู่พอสำหรับกินใช้ การต่อเติมจึงค่อนข้างลำบากเนื่องจากไม่มีเงินเก็บออมเลยจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการเรื่องหนี้สินที่ไปหยิบยืมมาทั้งเงินค่างวดและเงินสำหรับการต่อเติมครั้งที่ 1

การต่อเติมครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2532)

สถานภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2532 สมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน รวมเป็น 5 คน คือหัวหน้าครอบครัว มีอายุ 36 ปี, ภรรยา มีอายุ 38 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 7 ปี, บุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 4 ปี, และบุตรสาวคนที่ 3 นาวรา เกิดปี พ.ศ.2531 บุตรสาวคนโตและคนรองเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการระดับประถมศึกษาและระดับอนุบาล

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสถานภาพทางการเงินครัวเรือนใกล้เคียงกับช่วงการต่อเติมครั้งแรก รายได้หลักครัวเรือนของหัวหน้าครอบครัว 3,500 บาท ภรรยามีอาชีพเสริมคือการรับจ้างเย็บผ้าส่งร้านย่านประตูน้ำโดยการรับงานมาทำที่บ้าน มีรายได้ประมาณ 1,500 บาทต่อเดือน การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 4,000 บาท และแบ่งเงินบางส่วนสำหรับชำระหนี้ที่ยืมมาจากพี่สาว ฐานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้อย่างประหยัด โดยแต่ละเดือนไม่มีเงินเหลือเก็บออม

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 มีปัจจัยสำคัญคือ ได้รับเงินรางวัลจากการถูกลีดเตอรี่ยานยนต์หนึ่ง ซึ่งเพียงพอสำหรับการต่อเติมที่อยู่อาศัย ประกอบกับมีสมาชิกในครัวเรือนมีเพิ่มขึ้นมา 1 คน จึงคิมนำเงินที่ได้รับมาทำการขยายพื้นที่ใช้สอยให้กว้างขวางเพียงพอสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ด้านรูปแบบการต่อเติมครอบครัวของนายอิสระ เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ไม่ได้ย้ายห้องน้ำส้วมที่การเคหะแห่งชาติจัดให้ไปไว้ส่วนหลัง พื้นที่ที่ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือพื้นที่สำหรับการนอนและพื้นที่ทำครัว ใช้งบประมาณ 7,000 บาท การต่อเติมใช้วิธีการจ้างช่างก่อสร้าง

รูปที่ 29 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 2 บ้านเลขที่ 201/587

จำนวนพื้นที่ใช้สอย เมื่อการต่อเติมครั้งที่ 2 แล้วเสร็จได้พื้นที่เพิ่ม 12.00 ตารางเมตร รวมพื้นที่ Core house เดิมเป็น 37.20 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกเฉลี่ย 7.44 ตารางเมตรต่อคน เป็นต้นทุนค่าต่อเติม 583 บาทต่อตารางเมตร เป็นต้นทุนค่าต่อเติมเฉลี่ย 1,400 บาทต่อคน

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอย หลังการต่อเติมครั้งที่ 2 ได้พื้นที่ด้านหลัง 12.00 ตารางเมตรพร้อมกับมีผนังกั้นมีประตูเปิดออกด้านหลัง ใช้พื้นที่ส่วนนี้สำหรับทำครัว,ทานอาหารและเก็บของ ส่วนพื้นที่ของ Core house เดิม 25.20 ตารางเมตร ยังเป็นการใช้งานแบบพื้นที่เอนกประสงค์คือใช้แบบสลับเปลี่ยนหมุนเวียนตามช่วงเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ

ระบบโครงสร้าง,วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย โครงสร้างฐานรากคสล. เสาเข็มไม้,โครงสร้างเสาเป็นไม้,พื้นชั้นเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ,ผนังก่ออิฐบล็อกไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ โครงเคร่าไม้,ไม่มีฝ้าเพดาน,ระบบไฟฟ้าดวงโคมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ขาเหล็ก

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรคนโตและคนรองเริ่มเติบโตขึ้นและยังมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นไปอีก 1 คน พื้นที่ที่มีอยู่ 25.20 ตารางเมตรคับแคบไม่เพียงพอ จึงมีความต้องการพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมดังกล่าว

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าไม่ได้เป็นเหตุผลของการต่อเติมครั้งนี้เลย เนื่องจากเมื่อพิจารณาสถานะทางการเงินของครัวเรือนแล้วพบว่าก็ยังไม่มีเงินออมและยังมีภาระหนี้สินที่ทยอยมีของพี่สาว รวมถึงต้องผ่อนชำระค่าวงวดของการเคหะแห่งชาติ ฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้อย่างจำกัด งบประมาณการต่อเติมครั้งนี้เป็นเงินจากการถูกรางวัลล็อตเตอรี่ เมื่อได้ถามต่อไปว่าหากไม่ถูกรางวัลล็อตเตอรี่จะ

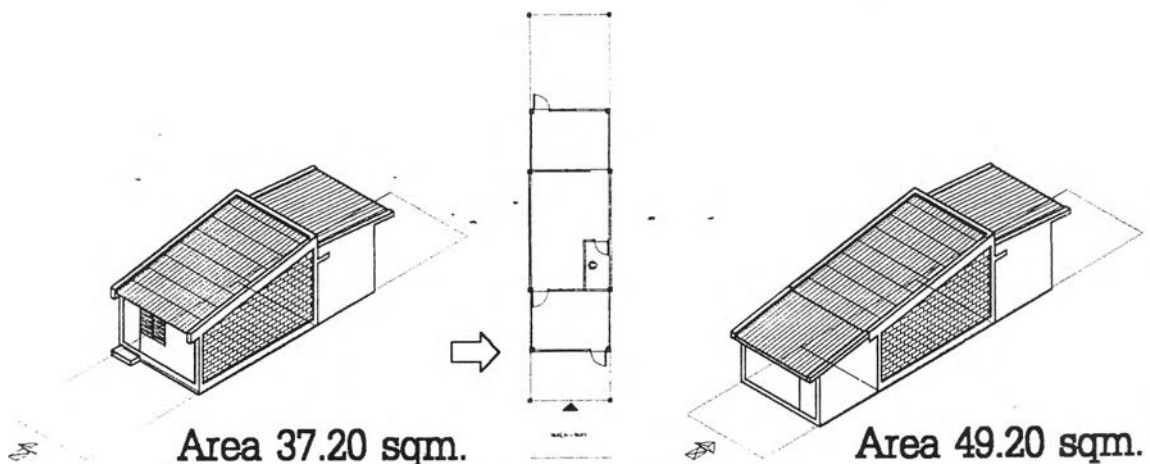
ทำการต่อเติมครั้งที่ 2 เมื่อใด ได้รับคำตอบว่าไม่มีโอกาสเลยเนื่องจากการฐานะทางการเงินไม่ดีขึ้น ฉะนั้นเมื่อ สอบทานกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ ครัวเรือน จึงพบว่า การต่อเติมครั้งนี้ไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว

การต่อเติมครั้งที่ 3 (ปี พ.ศ.2535)

สถานภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2535 สมาชิกในครัวเรือนยังคงมี 5 คน คือหัวหน้า ครอบครัวยุ มีอายุ 39 ปี, ภรรยา มีอายุ 41 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 10 ปี, บุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 7 ปี, และบุตร สาวคนที่ 3 มีอายุ 4 ปี บุตรสาวคนโตและคนรองเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการระดับประถมศึกษา

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสถานภาพทางการเงินครัวเรือนใกล้เคียงกับ เมื่อตอนต่อเติมครั้งที่ 2 รายได้หลักมาจากหัวหน้าครัวเรือนเป็นจำนวน 4,000 บาท ภรรยายังคงรับจ้างเย็บผ้า อยู่มีรายได้ประมาณ 1,500 บาท การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย กับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 4,000 บาท ชำระหนี้สินที่ยืมมาจากพี่สาวหมดแล้ว ฐานะ ทางการเงินยังอยู่ในขั้นพอกินพอใช้อย่างประหยัด บางเดือนจะมีเงินเหลือเก็บออมประมาณ 500 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่ 3 มีปัจจัยสำคัญคือ ต้องการพื้นที่สำหรับทำงานเย็บผ้าและเก็บผ้าของภรรยาให้เป็นสัดส่วน เพื่อให้เหลือพื้นที่ใช้สอยภายในให้กว้าง ขึ้นสำหรับการใช้งานของสมาชิก ใช้งบประมาณ 4,000 บาทการต่อเติมใช้วิธีการจ้างเหมาช่างก่อสร้าง

รูปที่ 30 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 3 บ้านเลขที่ 201/587

จำนวนพื้นที่ใช้สอย เมื่อการต่อเติมครั้งที่ 3 แล้วเสร็จได้พื้นที่เพิ่ม 12.00 ตารางเมตร รวมพื้นที่เดิม แล้วทั้งหมดคิดเป็นเป็น 49.20 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกเฉลี่ย 9.84 ตารางเมตรต่อคน เป็นต้นทุนค่าต่อเติม 333 บาทต่อตารางเมตร เป็นต้นทุนค่าต่อเติมเฉลี่ย 800 บาทต่อคน

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอย ได้พื้นที่ด้านหน้าสำหรับเป็นที่ทำงานเย็บผ้าและวางเตียงนอนสำหรับหัวหน้าครอบครัวและภรรยา ส่วนพื้นที่ภายในสำหรับเป็นที่นอนของบุตรสาวทั้งสามคน พื้นที่ทำครัว, กินข้าว, ซักล้างตาก ยังอยู่ส่วนหลังตามเดิม

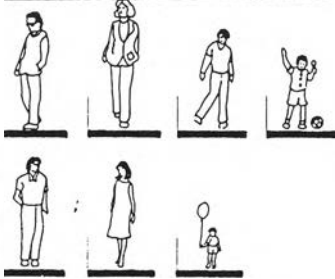
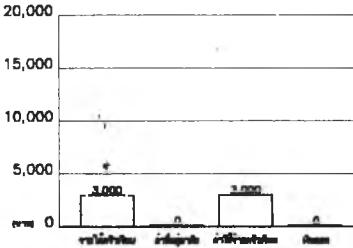
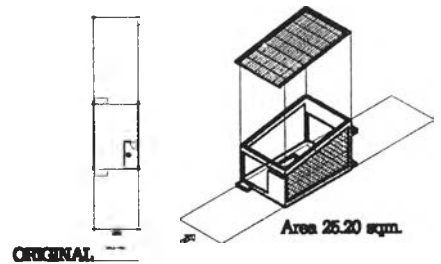
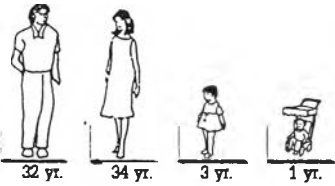
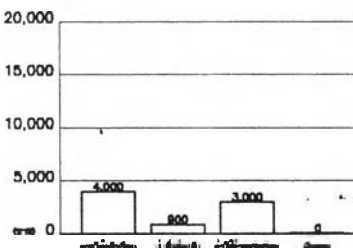
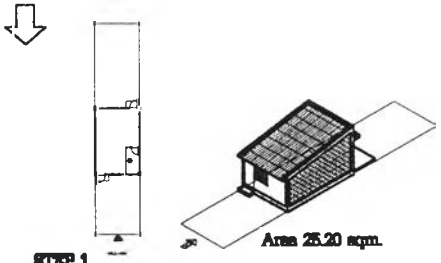
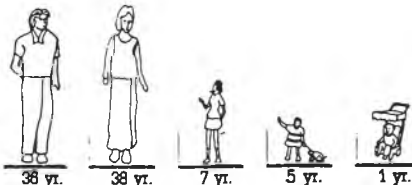
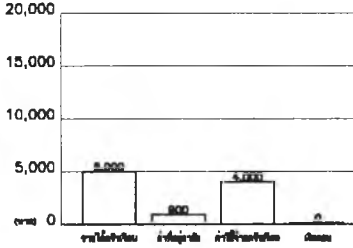
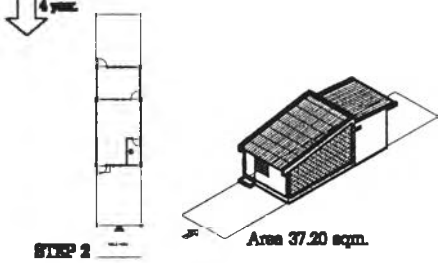
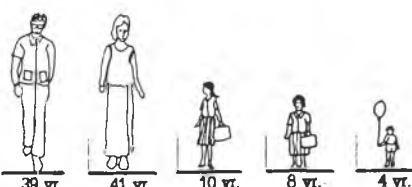
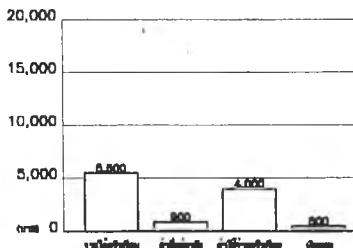
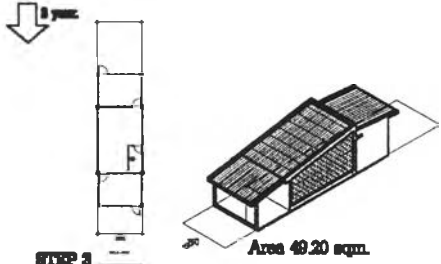
ระบบโครงสร้าง, วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย โครงสร้างเสาเป็นเหล็ก, พื้นชั้นเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ, ผนังก่ออิฐบล็อกไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ติดตั้งประตูเหล็กโปร่ง 1 บาน, หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ โครงคร่าวไม้, ไม่มีฝ้าเพดาน, ระบบไฟฟ้าดวงโคมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ขาเหล็ก

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 3 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรสาวทั้งสามคนเริ่มเติบโตขึ้น พื้นที่ที่มีอยู่ 37.20 ตารางเมตรคับแคบไม่เพียงพอ จึงมีความต้องการพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมดังกล่าว

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าเรื่องอาชีพและรายได้ก็เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติม เนื่องจากภรรยาที่ต้องรับจ้างเย็บผ้าส่งร้านค้าย่านประตูน้ำ มีความต้องการพื้นที่สำหรับกิจกรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมเพื่อจัดระเบียบการใช้สอยพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น

แสดงพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัย ครอบครัวที่ 3 นายอิสระ เลิศปรัชญากร บ้านเลขที่ 201/587

	สถานภาพทางด้านสังคม	สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ	การเทียบจำนวนสัดส่วน	แสดงพัฒนาการของรูปแบบ
ก่อนการเข้าอยู่ในโครงการ			พื้นที่ใช้สอย 14.20 ตรม./สมาชิก 1 คน (อาศัยอยู่กับพี่สาว ย่านบางกะปิ)	 ORIGINAL Area 25.20 sqm.
การต่อเติมครั้งที่ 1 ปี 2528			พื้นที่ใช้สอย 6.30 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 1 Area 25.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 198 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 1,250 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 5,000 บาท				
การต่อเติมครั้งที่ 2 ปี 2532			พื้นที่ใช้สอย 7.4 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 2 Area 37.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 583 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 1,400 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 7,000 บาท				
การต่อเติมครั้งที่ 3 ปี 2535			พื้นที่ใช้สอย 9.84 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 3 Area 49.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 333 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 800 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 4,000 บาท				

ตารางที่ 10 สรุปปัจจัยความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการต่อเติมของบ้านเลขที่ 201/587 ที่มา ผู้วิจัย

ครอบครัวที่ 4 นายสุรสิทธิ์ สิงห์วิบูลย์ บ้านเลขที่ 204/261

สัมภาษณ์วันที่ 3 กรกฎาคม 2543 เวลา 10.00 – 10.45 น. ผู้ให้การสัมภาษณ์ หัวหน้าครอบครัวและภรรยา

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ (ช่วงปี พ.ศ.2520-2528)

ครอบครัวนายสุรสิทธิ์ สิงห์วิบูลย์ ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการได้อาศัยบ้านเช่าอยู่ที่ชุมชนคลองเตย สถานภาพทางสังคมของครัวเรือนในขณะนั้นมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน ได้แก่

1. นายสุรสิทธิ์ เป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดปี พ.ศ.2494
2. นางวิภาภรณ์ เป็นภรรยา เกิดปี พ.ศ.2501
3. บุตรสาวคนที่ 1 กาญจนา เกิดปี พ.ศ.2520
4. บุตรสาวคนที่ 2 วิลาวรรณ เกิดปี พ.ศ.2521
5. บุตรชายคนที่ 3 วีระยุทธ เกิดปี พ.ศ.2525

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ สมาชิกที่มีรายได้หลักคือ หัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (สยามกลการ) มีรายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ภรรยา มีอาชีพเป็นพนักงานโรงงานทอผ้า มีรายได้ 3,000 บาท เงินรายได้ที่ได้รับเพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือน การจัดสรรเงินรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งเป็น ค่าเช่าบ้าน 300 บาท, ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมด ในแต่ละเดือนไม่มีเงินเหลือเก็บออม ส่วนเงินที่นำมาดาวน์บ้านในโครงการเป็นเงินที่กู้ยืมเงินสวัสดิการของบริษัทที่หัวหน้าครอบครัวทำงานอยู่

สภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในชุมชนคลองเตยขณะนั้น เป็นบ้านแถวปลูกติดกันมากกว่า 20 หน่วย โครงสร้างไม้ขนาดชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอยมีขนาดประมาณ 9 ตารางเมตร เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ไม่มีการกั้นห้องเป็นสัดส่วน ห้องน้ำส้วมแยกจากตัวบ้าน การอยู่อาศัยของสมาชิกทั้ง 5 คนจึงค่อนข้างแออัดไม่มีความเป็นสัดส่วน

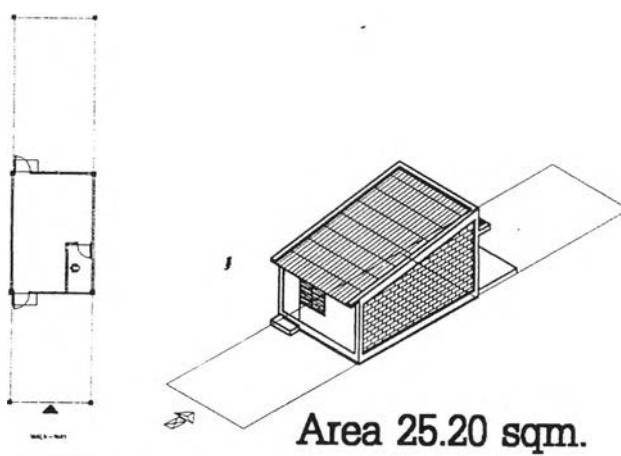
สาเหตุสำคัญที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่ เป็นผลจากการถูกละทิ้งที่ประกอบกับขณะนั้นทางบริษัทที่หัวหน้าครอบครัวทำงานอยู่ได้ให้สวัสดิการที่อยู่อาศัยแก่พนักงานโดยการออกเงินดาวน์บ้านให้ก่อน แล้วผ่อนชำระคืนเป็นรายเดือน จึงได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนที่โครงการเมืองใหม่บางพลี ครั้งแรกก็เห็นมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนบ้านทั่วไปที่เคยเห็น แต่ก็เข้าใจว่าจำเป็นจะต้องมีการต่อเติมเพื่อให้บ้านมีความสมบูรณ์ด้วยตนเอง

การต่อเติมครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2528)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2528 หลังจากย้ายออกมาจากบ้านเช่าในชุมชนคลองเตย มีสมาชิกครัวเรือน 5 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 34 ปี, ภรรยา มีอายุ 27 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 8 ปี, บุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 7 ปีและบุตรชายคนที่ 3 มีอายุ 3 ปี บุตรสาวคนที่ 1 และ 2 เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการ

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นมีรายได้หลักจากหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวจำนวน 9,000 บาทต่อเดือน ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้าน การจัดสรรเงินรายได้ในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 7,000 บาท, เหลือเงินเก็บออมบางเดือนประมาณ 1,000 บาท สำหรับนำไปใช้เมื่อยามจำเป็น สถานะทางการเงินในช่วงนี้ถือได้ว่าพออยู่พอกิน

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หลังจากซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการแล้วได้ทำการต่อเติมเป็นครั้งแรก โดยมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือต้องทำการปิดกันช่องโหว่ด้านหน้าและหลังของอาคารเพื่อให้พออาศัยอยู่ได้ในช่วงแรกตามกำลังเงินที่มีอยู่ สำหรับครอบครัวของนายสุรสิทธิ์ เมื่อพิจารณาในเรื่องฐานะการเงินพบว่า มีเงินเหลือเก็บออมเพียงเล็กน้อยและไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากรายได้ครัวเรือนที่พออยู่พอกิน ดังนั้นเงินที่นำมาต่อเติมจึงเป็นเงินที่กู้ยืมมา ทำให้มีภาระหนี้สินซ้ำซ้อนทั้งของการเคหะแห่งชาติและส่วนที่กู้ยืมเงินสวัสดิการของบริษัทที่ต้องรับผิดชอบ ด้านการใช้สอยพื้นที่สมาชิกในครัวเรือนทั้ง 5 คน ยังต้องอยู่อาศัยในพื้นที่แบบเอนกประสงค์เหมือนเมื่อครั้งอยู่บ้านเช่าในชุมชนคลองเตย ซึ่งก็ถือว่ามีสภาพดีกว่าเนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างทั้งด้านหน้าและด้านหลังซึ่งดีกว่าอยู่ในชุมชนแออัดคลองเตย การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในครั้งที่ 1 เกิดจากแนวคิดการจัดทำโครงการ ที่ให้ผู้อยู่อาศัยนำวัสดุอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่หรือเท่าที่หาได้มาทำการต่อเติมในครั้งแรกไปก่อน ในทางปฏิบัติพบว่า การต่อเติมของนายสุรสิทธิ์ เป็นการจ้างช่างก่อสร้างทั้งหมด เหตุผลหลักมาจากการที่ต้องไปทำงานประจำและไม่มีเวลามาทำการต่อเติมเอง

รูปที่ 31 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 1 บ้านเลขที่ 204/261

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีลักษณะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์โดยที่ยังไม่มีการกันเป็นสัดส่วนเนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างแคบเพียง 25.20 ตารางเมตร พื้นที่ที่มีอยู่จึงถูกใช้งานแบบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่ทำงานบ้าน+กินข้าว+สันทนการ+ทำการบ้านของบุตร, กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน ส่วนพื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคารส่วนหลัง โดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออก

ไป พื้นที่ว่างด้านหน้าและหลังไม่มีการใช้งาน พื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 5.04 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 1,600 บาทต่อคน

ระบบโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย ส่วนผนังเป็นผนังก่ออิฐบล็อก ไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ชุดวงกบไม้เนื้อแข็งประตูบานไม้อัดสำเร็จรูป, หน้าต่างบานเกล็ดปรับมุมแบบมือหมุน จำนวน 2 บาน เมื่อทำการปิดด้านหน้าและด้านหลังใช้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจำนวน 2 ชุด ระยะเวลาการต่อเติม ประมาณ 2 สัปดาห์ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 8,000 บาท

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 โดยสอบถามแนวคิด เรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยก ออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าไม่ได้เป็นเหตุผลสำคัญให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้เนื่องจากบุตรสาวทั้งสองคนยังเล็ก พื้นที่ใช้สอยที่การเคหะแห่งชาติจัดไว้ให้จึงเพียงพอดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติม คือเป็นความจำเป็นที่ต้องมีการปิดกั้นเพื่อให้พออยู่อาศัยได้

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าครอบครัวนายสุรสิทธิ์ มีฐานะทางการเงินแบบพอกินพอใช้ มีเงินออมเพียงเล็กน้อยและไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่าย เพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน พบว่าไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว สาเหตุจากรายได้ครัวเรือนที่มีอยู่พอสำหรับกินใช้แต่ละเดือนเท่านั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการเรื่องหนี้สินทั้งเงินค่างวดและเงินสำหรับการต่อเติมครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินสวัสดิการของบริษัท

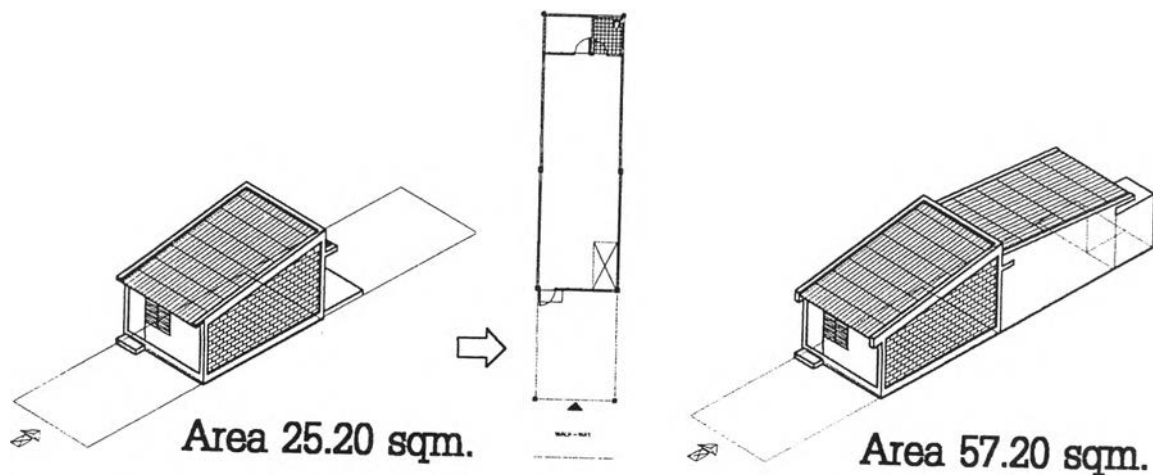
การต่อเติมครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2531)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2531 มีสมาชิกครัวเรือน 5 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 37 ปี,ภรรยา มีอายุ 30 ปี,บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 11 ปี,บุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 10 ปีและบุตรชายคนที่ 3 มีอายุ 6 ปี บุตรทั้งสามคนเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการ

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสถานภาพทางการเงินครัวเรือนดีขึ้นกว่าช่วงการต่อเติมครั้งแรก เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวออกจากงานประจำที่ทำอยู่มาประกอบอาชีพค้าขายน้ำเต้าหู้, ปาท่องโก๋ รายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนเป็นจำนวนสูงถึง 15,000 บาท ภรรยาเป็นแม่บ้านและช่วยค้าขาย การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท,ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 6,000 บาท ฐานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน มีเหลือเงินเก็บออมในแต่ละเดือนประมาณ 3,000 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 มีปัจจัยสำคัญคือ ระดับฐานะความเป็นอยู่ของครัวเรือนที่ดีขึ้น และบุตรทั้งสามคนกำลังเติบโตประกอบกับต้องการขยายพื้นที่อื่น ๆ ให้กว้างขวางเพียงพอต่อการใช้งานของสมาชิกในครัวเรือนเช่นพื้นที่ครัว,พื้นที่ทานอาหาร,พื้นที่นั่งเล่น และการ

กันห้องนอนให้เป็นสัดส่วน เริ่มต้นด้วยการย้ายตำแหน่งห้องน้ำไปไว้ด้านหลังสุด พร้อมกับต่อเติมในพื้นที่ว่างส่วนหลังทั้งหมด งบประมาณทั้งสิ้น 20,000 บาท โดยการจ้างผู้รับเหมาก่อสร้าง

รูปที่ 32 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 2 บ้านเลขที่ 204/261

จำนวนพื้นที่ใช้สอย เมื่อการต่อเติมครั้งที่ 2 แล้วเสร็จได้พื้นที่เพิ่ม 32.00 ตารางเมตร รวมพื้นที่ Core house เดิมเป็น 57.20 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกเฉลี่ย 11.44 ตารางเมตรต่อคน เป็นต้นทุนค่าต่อเติม 625 บาทต่อตารางเมตร เป็นต้นทุนค่าต่อเติมเฉลี่ย 4,000 บาทต่อคน

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอย หลังการต่อเติมครั้งที่ 2 ได้พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด 57.20 ตารางเมตรพร้อมกับมีผนังกันมีประตูเปิดออกด้านหลังใช้พื้นที่ส่วนนี้สำหรับทำครัวและซักล้างตาก ส่วนพื้นที่ภายในมีการใช้งานแบบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่ทำงานบ้าน+กินข้าว+สนทนาการ+ทำการบ้าน, กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน

ระบบโครงสร้าง, วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย โครงสร้างฐานรากคสล. เสาเข็มไม้ยูคาลิปตัส, โครงสร้างเสาคสล., พื้นเป็นพื้นคสล. ชนิดเทในที่ผิวขัดมันเรียบ, ผนังก่ออิฐบุลือคฉาบผิวตกแต่ง, หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ โครงเคร่าเหล็ก, ฝ้าเพดานยิปซัมบอร์ดโครงเคร่าที่-บาร์, ระบบไฟฟ้าดวงโคมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ฮาโลเจน, ห้องน้ำส้วมที่ย้ายตำแหน่งไปไว้ด้านหลังมีการฝังถังเกรอะถังซีมพร้อมกับเดินระบบท่อประปาสุขาภิบาลใหม่ทั้งหมด

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสภาพทางด้านสังคม พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรทั้งสามคนเริ่มเติบโตขึ้น พื้นที่ที่มีอยู่ 25.20 ตารางเมตรคับแคบไม่เพียงพอ จึงมีความต้องการพื้นที่ให้สอยเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการต่อเติมดังกล่าว

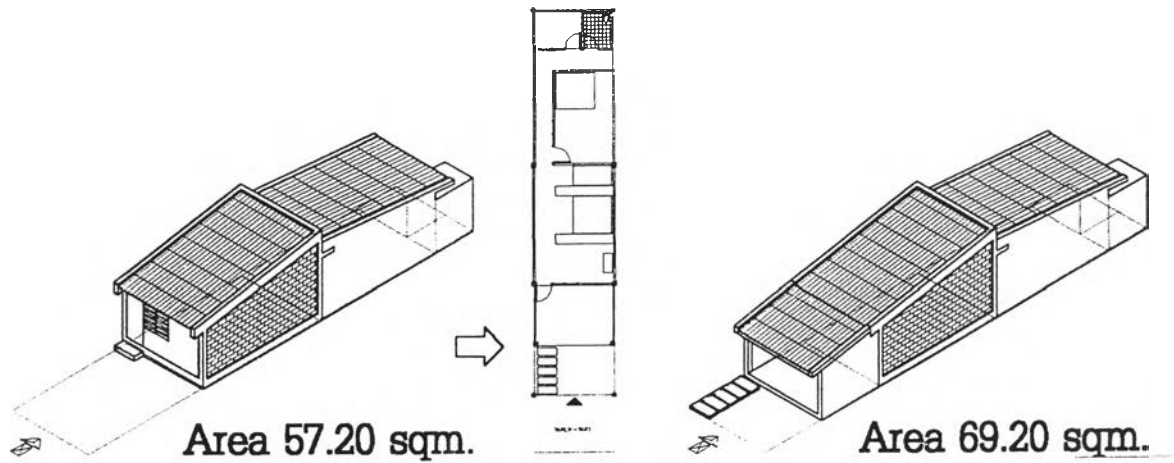
ประเด็นสภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญของการต่อเติม เนื่องจากเมื่อพิจารณาสถานะทางการเงินของครัวเรือนแล้วพบว่าอยู่ในขั้นดีกว่าเมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการใหม่ ๆ มีเงินสำหรับใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างเพียงพอและมีเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน ฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขัดสน ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน จึงพบว่าการต่อเติมครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว สังเกตได้จากจำนวนเงินออมครัวเรือนที่มีอยู่

การต่อเติมครั้งที่ 3 (ปี พ.ศ.2535)

สภาพทางสังคมของครัวเรือน ณ ปี พ.ศ.2535 มีสมาชิกครัวเรือน 5 คนคือ หัวหน้าครอบครัว มีอายุ 41 ปี, ภรรยา มีอายุ 34 ปี, บุตรสาวคนที่ 1 มีอายุ 15 ปี, บุตรสาวคนที่ 2 มีอายุ 14 ปี และบุตรชายคนที่ 3 มีอายุ 10 ปี บุตรทั้งสามคนเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการ

สภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นสภาพทางการเงินครัวเรือนดีขึ้นกว่าช่วงการต่อเติมครั้งที่ 2 รายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนเป็นจำนวนสูงถึง 20,000 บาท จากการประกอบอาชีพค้าขาย นำเต้าหู้-ปาห่องไก่ ขณะเดียวกันภรรยาเป็นแม่บ้านและช่วยกิจการค้าขาย การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 8,000 บาท ค่าผ่อนชำระสินค้าเงินผ่อน 3,000 บาท ฐานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลนมีเหลือเงินเก็บออมในแต่ละเดือนประมาณ 8,000 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่ 3 มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือต้องการขยายกิจการการทำน้ำเต้าหู้-ปาห่องไก่ โดยนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคนและต้องการกันห้องนอนเพิ่มเติมสำหรับบุตรสาวจึงได้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ขึ้น เริ่มต้นด้วยการกันห้องนอนสำหรับบุตรสาวคนโตและคนรองที่เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นให้มีห้องทับที่เป็นสัดส่วน, จัดที่นอนสำหรับบุตรชายโดยการกันพื้นที่ด้วยตู้, ตกแต่งที่อยู่อาศัยเช่นการปูกระเบื้องพื้นภายในทั้งหมด, ทำฝ้าเพดาน, ทำสีอาคารใหม่ทั้งหลัง, จัดซื้อเฟอร์นิเจอร์ตกแต่ง ส่วนที่ทำการต่อเติมใหม่คือพื้นที่ว่างด้านหน้าสำหรับวางเครื่องจักรไม้ถั่วเหลืองและเก็บของ เมื่อการต่อเติมแล้วเสร็จได้พื้นที่เพิ่มขึ้น 12.00 ตารางเมตร รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 69.20 ตารางเมตร งบประมาณที่นำมาใช้ในการต่อเติมมาจากเงินออมที่เก็บไว้ จำนวน 100,000 บาท ใช้วิธีการจ้างช่างก่อสร้าง

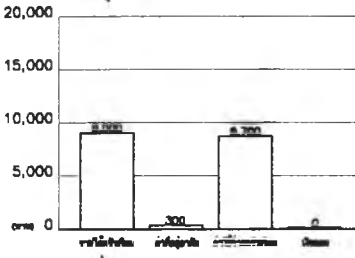
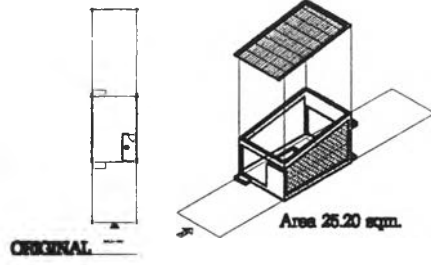

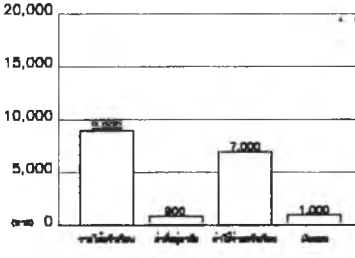
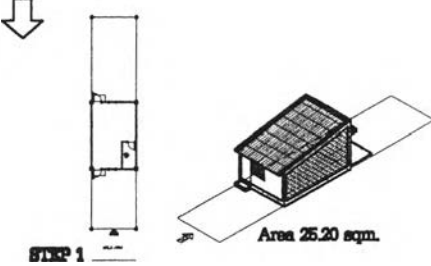
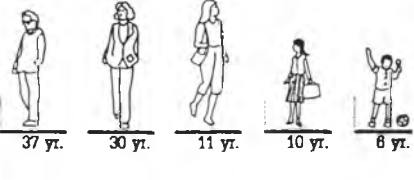
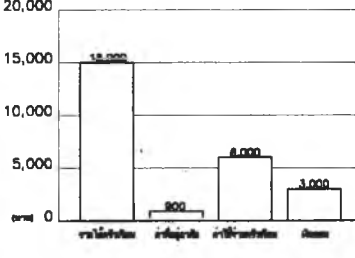
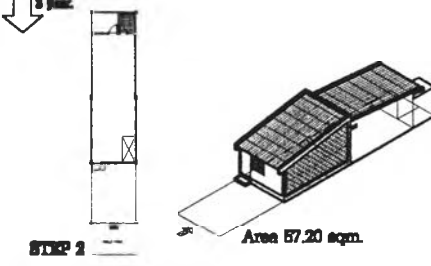
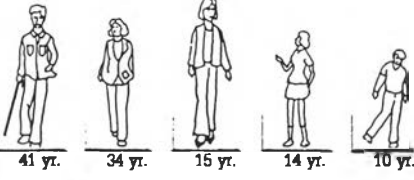
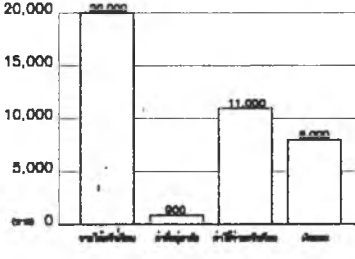
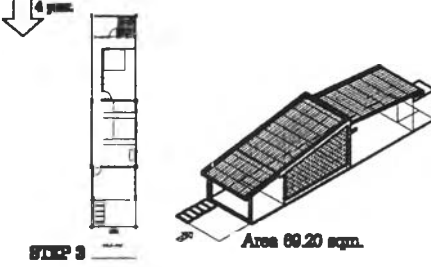
รูปที่ 33 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 3 บ้านเลขที่ 204/261

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 3 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางสังคม เรื่องจำนวนสมาชิกในครัวเรือน, อายุ, เพศ พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรสาวทั้งสองคนคนเริ่มเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น พื้นที่ที่มีอยู่เดิมที่มีการใช้สอยแบบเอนกประสงค์เห็นว่าไม่เหมาะสม จึงมีความต้องการพื้นที่สำหรับบุตรสาวที่เป็นสัดส่วนโดยการกันเป็นห้องนอนให้มิดชิด ส่วนพ่อแม่, บุตรชายแยกพื้นที่โดยการใช้ตู้และผ้าม่านเป็นเครื่องกั้น

ประเด็นสถานภาพทางเศรษฐกิจ พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญของการต่อเติมเช่นกัน เนื่องจากเมื่อพิจารณาสถานะทางการเงินของครัวเรือนแล้วพบว่าอยู่ในขั้นดีกว่ตอนต่อเติมครั้งที่ 2 สังเกตได้จากมีเงินสำหรับใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างเพียงพอและมีเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน ฐานะทางการเงินจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน จึงพบว่าการต่อเติมครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว

แสดงพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัย ครอบครัวที่ 4 นายสุรสิทธิ์ สิงห์วิบูลย์ บ้านเลขที่ 204/261

	สถานภาพทางด้านสังคม	สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ	การเทียบจำนวนสัดส่วน	แสดงพัฒนาการของรูปแบบ
ก่อนการเข้ามาในโครงการ			พื้นที่ใช้สอย 1.80 ตรม./สมาชิก 1 คน (เป็นบ้านแถว ให้เช่า ในชุมชนคลองเตย)	 ORIGINAL Area 25.20 sqm.
การต่อเติมครั้งที่ 1 ปี 2528			พื้นที่ใช้สอย 5.04 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 1 Area 25.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 317 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 1,600 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 8,000 บาท	
การต่อเติมครั้งที่ 2 ปี 2531			พื้นที่ใช้สอย 11.4 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 2 Area 67.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 625 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 4,000 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 20,000 บาท	
การต่อเติมครั้งที่ 3 ปี 2535			พื้นที่ใช้สอย 13.84 ตรม./สมาชิก 1 คน	 STEP 3 Area 69.20 sqm.
			ค่าต่อเติม 8,333 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 20,000 บาท/สมาชิก 1 คน เป็นค่าต่อเติมประมาณ 100,000 บาท	

ตารางที่ 11 สรุปปัจจัยความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการต่อเติมของบ้านเลขที่ 204/261
ที่มา ผู้วิจัย

ครอบครัวที่ 5 นายสมพร ศรีช่วย บ้านเลขที่ 204/462

สัมภาษณ์วันที่ 9 กรกฎาคม 2543 เวลา 10.00 - 10.45 น. ผู้ให้การสัมภาษณ์ หัวหน้าครอบครัวและภรรยา

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ (ช่วงปี พ.ศ.2524-2528)

ครอบครัวนายสมพร ศรีช่วย ภูมิลำเนาเดิมย้ายมาจาก จ.สกลนคร เมื่อปี พ.ศ.2524 เพื่อมาทำงาน โดยพักอาศัยอยู่ที่ อ. ลำโพง จ.สมุทรปราการ สถานภาพทางสังคมของครัวเรือนในขณะนั้นมีสมาชิก 2 คน ได้แก่

1. นายสมพร เป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดปี พ.ศ.2493
2. นางสีสุพรรณ เป็นภรรยา เกิดปี พ.ศ.2507

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขัดสน สมาชิกที่มีรายได้หลักคือหัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (สยามกลการ) มีรายได้ 7,000 บาทต่อเดือน ภรรยาเป็นแม่บ้าน การจัดสรรเงินรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งเป็นค่าเช่าบ้าน 500 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 3,000 บาท ในแต่ละเดือนมีเงินเหลือเก็บออมประมาณ 3,500 บาท เงินที่นำมาควานบ้านในโครงการเป็นเงินที่กู้ยืมเงินสวัสดิการของบริษัทที่หัวหน้าครอบครัวทำงานอยู่

สภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในขณะนั้น เป็นบ้านแถว, โครงสร้างไม้ชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอยขนาดประมาณ 9 ตารางเมตร เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ไม่มีการกั้นห้องเป็นสัดส่วน ห้องน้ำส้วมแยกจากตัวบ้าน จากรูปแบบทางกายภาพของที่อยู่อาศัยเหมาะสมที่จะเป็นครอบครัวที่เริ่มต้น

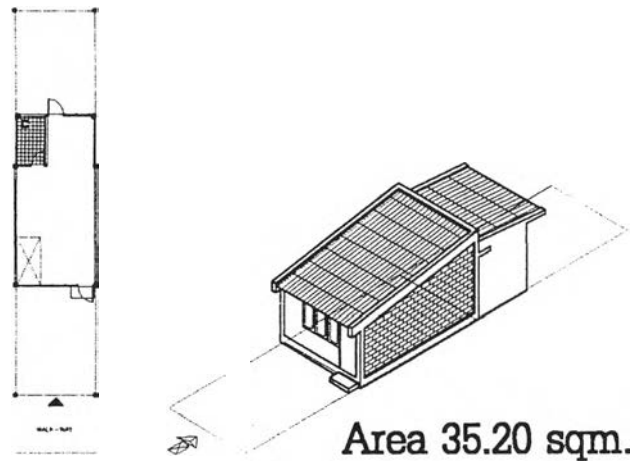
สาเหตุสำคัญที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่ เนื่องจากต้องการมีที่อยู่อาศัยที่ถาวรมั่นคงสำหรับครอบครัว จึงได้ตั้งใจมาซื้อที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนที่โครงการเมืองใหม่บางพลี ครั้งแรกที่เห็นมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนบ้านแต่ก็เข้าใจว่าต้องมีการต่อเติมเพื่อให้บ้านมีความสมบูรณ์ด้วยตนเอง

การต่อเติมครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2528)

สถานภาพทางสังคมของครัวเรือน หลังจากย้ายออกมจากบ้านเช่าย่านลำโพง มีสมาชิกครัวเรือน 3 คนคือ หัวหน้าครอบครัว, ภรรยาและบุตรชาย 1 คนคือ ทศพล เกิดปี พ.ศ.2527

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นมีรายได้หลักจากหัวหน้าครอบครัวที่ออกจากงานประจำมาขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างมีรายได้ประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้านดูแลบุตร การจัดสรรเงินรายได้ในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัย 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 4,000 บาท เหลือเงินเก็บออมบางเดือนประมาณ 3,000 บาท ฐานะทางการเงินในช่วงนี้ถือว่าพออยู่พอกิน เงินเก็บออมที่มีในแต่ละเดือนจึงตั้งใจว่าจะใช้ในการต่อเติมที่อยู่อาศัยในอนาคต

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หลังจากซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการแล้วได้ทำการต่อเติมครั้งแรก โดยมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือต้องทำการปิดกันช่องโง่ด้านหน้าของอาคาร, ย้ายตำแหน่งห้องน้ำส้วมไปไว้ด้านหลังพร้อมกับเดินท่อระบบสุขาภิบาลใหม่ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 30,000 บาท เป็นเงินที่เก็บออมไว้

รูปที่ 34 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 1 บ้านเลขที่ 204/462

การต่อเติมครั้งที่ 1 สำหรับครอบครัวของนายสมพร เมื่อพิจารณาเรื่องฐานะการเงินพบว่าครอบครัวนี้มีเงินเก็บออมมาโดยตลอดตั้งแต่อยู่บ้านเช่าย่านสำโรง ซึ่งเป็นผลมาจากรายได้ครัวเรือนที่พออยู่พอกินไม่ขาดแคลนไม่ต้องมีภาระหนี้สินอื่น ๆ จึงมีการต่อเติมมากกว่าหลังอื่น ๆ ด้านการใช้สอยพื้นที่สมาชิกในครัวเรือนทั้ง 3 คน นับว่าพอเพียงในระยะเริ่มต้น ซึ่งก็ถือว่ามีสภาพดีกว่าบ้านเช่าเนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างทั้งด้านหน้าและด้านหลังสำหรับทำกิจกรรมของแม่บ้านเช่นปลูกผักสวนครัวเป็นต้น จากแนวคิดการจัดทำโครงการ ที่ให้ผู้อยู่อาศัยนำวัสดุอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่หรือเท่าที่หาได้มาทำการต่อเติมในครั้งแรกไปก่อน ในทางปฏิบัติพบว่า การต่อเติมของนายสมพร เป็นการจ้างช่างก่อสร้างทั้งหมดโดยที่สมาชิกในครัวเรือนไม่มีส่วนร่วมในการต่อเติม เหตุผลหลักมาจากการที่ต้องไปขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างทุกวันและไม่มีเวลามาทำการต่อเติม

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีลักษณะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์โดยที่ยังไม่มีการกันเป็นสัดส่วนโดยหลังการต่อเติมครั้งที่ 1 มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 10 ตารางเมตร รวมเป็น 35.20 ตารางเมตร พื้นที่ที่มีอยู่ถูกใช้งานแบบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปคือช่วงกลางวันเป็นพื้นที่ทำงานบ้าน+กินข้าว+สังสรรค์+ทำการบ้านของบุตร, กลางคืนนำเครื่องนอนออกมาปูเป็นพื้นที่หลับนอน ส่วนพื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคาร ส่วนหลัง โดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออกไป พื้นที่ว่างด้านหน้าไม่มีการใช้งาน คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 11.73 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 10,000 บาทต่อคน

ระบบโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการต่อเติมประกอบด้วย ส่วนผนังเป็นผนังก่ออิฐบล็อก ไม่มีการฉาบผิวตกแต่ง, ชุดวงกบไม้เนื้อแข็งประตูบานไม้อัดสำเร็จรูป, หน้าต่างบานเกล็ดปรับมุมแบบมือหมุน จำนวน 2 บาน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถสรุปพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 โดยสอบถามแนวคิดเรื่องสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลง มีผลให้ที่อยู่อาศัยเกิดพัฒนาการ โดยแยกออกแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นสถานภาพทางด้านสังคม พบว่าไม่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อเติมครั้งนี้ เนื่องจากบุตรยังเล็ก พื้นที่ที่มีอยู่เดิมที่มีการใช้สอยแบบเอนกประสงค์แท้จริงแล้วยังคงเพียงพอสำหรับการใช้งานอยู่

ประเด็นสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าเป็นเหตุผลสำคัญของการต่อเติม เนื่องจากเมื่อพิจารณาสถานะทางการเงินของครัวเรือนแล้วพบว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขัดสน สังเกตได้จากมีเงินสำหรับใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างเพียงพอและมีเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน จึงพบว่าการต่อเติมครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว

การต่อเติมครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2532)

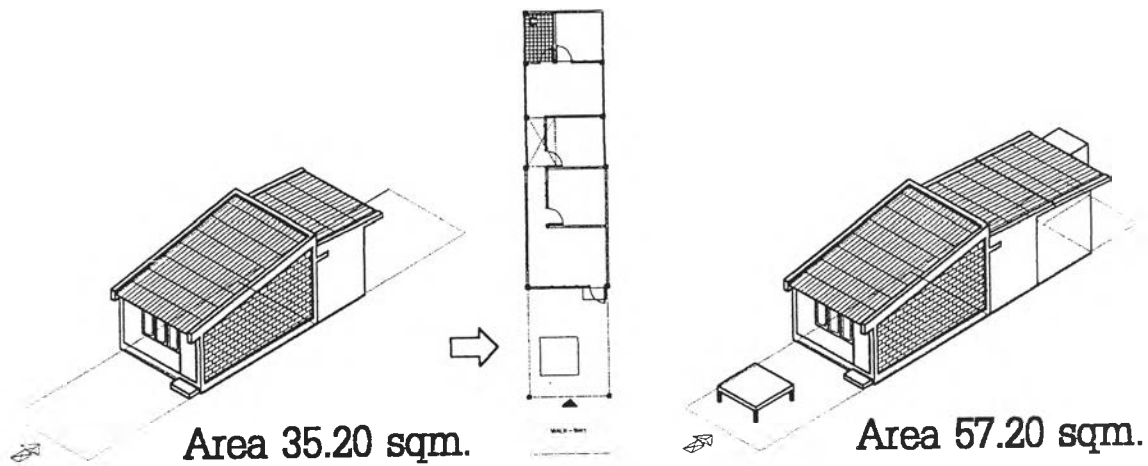
สถานภาพทางด้านสังคมของครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนมีเพิ่มขึ้น 1 คน เป็นบุตรสาว หนึ่งญา เกิดปี พ.ศ.2533 ส่วนบุตรชายเรียนหนังสือที่โรงเรียนในโครงการ ระดับอนุบาล

สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ในขณะนั้นฐานะทางการเงินครัวเรือนใกล้เคียงกับช่วงการต่อเติมครั้งแรก หัวหน้าครอบครัวเลิกอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างมาประกอบอาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย รายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือน 4,700 บาท ส่วนมารยาออกไปทำงานเย็บผ้าในนิคมอุตสาหกรรม มีรายได้ประมาณ 3,000 บาท การจัดสรรรายได้ครัวเรือนในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น ค่าผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติ 900 บาท, ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 5,000 บาท ฐานะทางการเงินนับว่าอยู่ในขั้นพอกินพอใช้ไม่ขาดแคลน มีเหลือเงินเก็บออมในแต่ละเดือนประมาณ 1,500 บาท

สภาพทางด้านกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การต่อเติมที่อยู่อาศัยครั้งที่ 2 มีปัจจัยสำคัญคือครอบครัวมีเงินเก็บออมเพียงพอที่จะทำการกันห้องนอนให้บุตรชายคนโต ประกอบกับต้องการขยายพื้นที่อื่น ๆ ให้กว้างขวางเพียงพอต่อการใช้งานของสมาชิกในครัวเรือนเช่นพื้นที่ครัว, พื้นที่ทานอาหาร, พื้นที่นั่งเล่น การต่อเติมครั้งนี้ได้ย้ายห้องน้ำส้วมไปไว้ด้านหลังเป็นครั้งที่ 2 พร้อมกับการกันห้องนอนสำหรับพ่อแม่และบุตรชาย

การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายใน มีการกันพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน โดยหลังการต่อเติมครั้งที่ 2 มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 22 ตารางเมตร รวมเป็น 57.20 ตารางเมตร พื้นที่ทำครัวและซักล้างตากจะอยู่ภายนอกอาคารส่วนหลัง โดยใช้สายยางต่อน้ำจากห้องน้ำออกไป พื้นที่วางदानหน้าแคร่ไม้ไผ่มาวางพร้อมกับตั้งเสาไม้เลื้อยให้ร่มเงาสำหรับเป็นที่พักผ่อนของสมาชิกครอบครัว งบประมาณที่นำมาใช้ในการต่อเติมมาจากเงินที่เก็บออมไว้ประมาณ 10,000 บาท คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 14.30 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นต้นทุนค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 2,500 บาทต่อคน

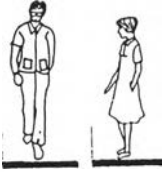
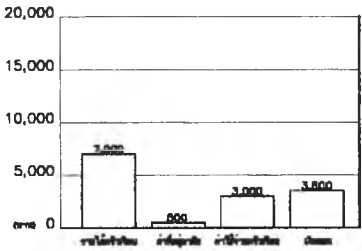
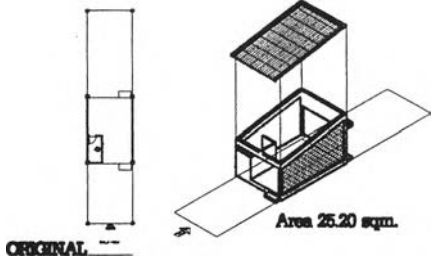
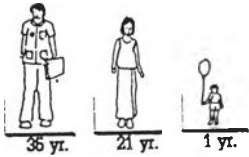
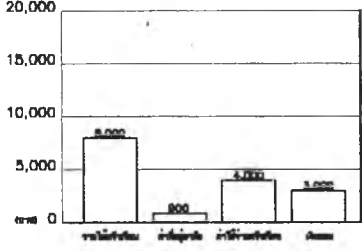
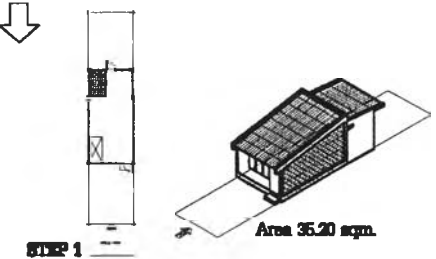
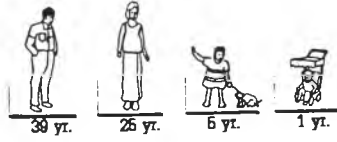
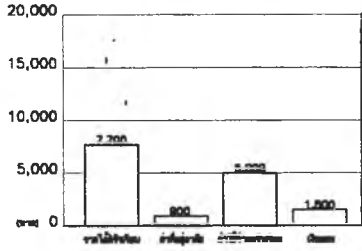
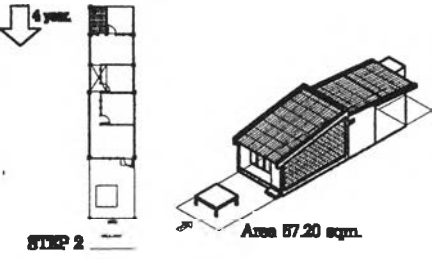

รูปที่ 35 แสดงพัฒนาการการต่อเติมครั้งที่ 2 บ้านเลขที่ 204/462

สามารถสรุปได้ว่าการต่อเติมครั้งที่ 2 เป็นผลมาจากปัจจัยทั้งสองด้าน ทางด้านสังคมที่บุตรเริ่มเติบโต และปัจจัยด้านการฐานะเงินที่มีความพร้อม พิจารณาจากการมีเงินสำหรับใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างเพียงพอและเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน สำหรับครัวเรือนนี้เป็นสังเกตว่ามีภรรยาที่รู้จักการบริหารเงินรายได้ครัวเรือน มีการปันส่วนเงินที่ได้รับจากสามีอย่างเป็นระบบ ฐานะทางการเงินของครัวเรือนจึงอยู่ในขั้นพอกินพอใช้อย่างไม่ขัดสน ฉะนั้นเมื่อสอบถามกับประเด็นเรื่องความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย (Affordability) จำนวนร้อยละ 30 ของรายได้ครัวเรือน จึงพบว่าการต่อเติมครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว

แสดงพัฒนาการการต่อเติมที่อยู่อาศัย ครอบครัวที่ 5 นายสมพร ศรีช่วย บ้านเลขที่ 204/462

	สถานภาพทางด้านสังคม	สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ	การเทียบจำนวนสัดส่วน	แสดงพัฒนาการของรูปแบบ
ก่อนการเข้ามาอยู่ในโครงการ			พื้นที่ใช้สอย 4.50 ตรม./สมาชิก 1 คน (เป็นบ้านแถว ให้เช่า ย่านสำโรง)	
การต่อเติมครั้งที่ 1 ปี 2528			พื้นที่ใช้สอย 11.73 ตรม./สมาชิก 1 คน	
			ค่าต่อเติม 3,000 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 10,000 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 30,000 บาท				
การต่อเติมครั้งที่ 2 ปี 2532			พื้นที่ใช้สอย 14.30 ตรม./สมาชิก 1 คน	
			ค่าต่อเติม 454 บาท/1 ตารางเมตร	
			ค่าต่อเติม 2,500 บาท/สมาชิก 1 คน	
เป็นค่าต่อเติมประมาณ 10,000 บาท				

ผลการศึกษาปัจจัยเรื่องสภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดพัฒนาการของที่อยู่อาศัย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ครัวเรือนในเรื่อง “ที่อยู่อาศัยเกิดการขยายตัวเป็นผลมาจากการที่สภาพทางสังคมและสภาพทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลง” สามารถสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดพัฒนาการการต่อเติมใน 2 ประเด็นได้แก่

1. ปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมได้แก่ เรื่องจำนวนสมาชิก,อายุ,เพศของสมาชิกในครัวเรือน พบว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นเหตุผลทำให้เกิดการต่อเติมเพียงอย่างเดียว แต่การต่อเติมที่พบส่วนใหญ่จะมีปัจจัยเรื่องอายุและเพศเข้ามาเป็นเหตุผลสำคัญกล่าวคือเมื่อบุตรเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ในการต่อเติมถ้าเป็นครอบครัวที่มีบุตรสาวมักจะมีการกันห้องทับให้เป็นสัดส่วนพร้อม ๆ กัน ส่วนถ้าเป็นบุตรชายการต่อเติมหากต้องการกันพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนมักจะใช้ตู้โชว์หรือผ้าม่านเป็นเครื่องกันพื้นที่ เมื่อสอบถามกับแนวคิดเรื่อง An investigation of the small house ที่ได้แบ่งช่วงพัฒนาการของครัวเรือนออกเป็น 9 ระดับ เปรียบเทียบกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นในโครงการเมืองใหม่บางพลี พบว่ามีความแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากลักษณะครัวเรือนแบบตะวันตกที่บุตรมักจะแยกตัวออกไปเมื่อถึงช่วงวัยหนึ่ง แต่ครัวเรือนแบบไทยบุตรมักจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ถึงแม้ว่าจะแต่งงานแล้วก็ตาม จึงทำให้เกิดการขยายตัวของที่อยู่อาศัยหรือเรียกว่าเป็นครัวเรือนขยาย

2. ปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่เรื่องอาชีพ,รายได้,รายจ่ายและเงินออมของครัวเรือน พบว่าแต่ละครั้งที่มีการต่อเติมระดับรายได้ครัวเรือนของแต่ละหลังจะสูงขึ้น หลังจากหักเป็นค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนแล้วยังมีเงินเหลือเก็บออมทุกเดือน เพื่อใช้ไถ่ยามจำเป็นและไว้ใช้ในการต่อเติมที่อยู่อาศัย เมื่อสอบถามกับแนวคิดเรื่อง Affordability ร้อยละ 25-30 ของรายได้ครัวเรือนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะมีเงินเก็บออมไว้เพื่อทำการต่อเติมในครั้งที่ 2 และ 3 ส่วนครั้งแรกมักจะเป็นเงินที่กู้ยืมมา

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือครอบครัวนายสุรสิทธิ์ ที่มีบุตรสาว 2 คน ทำการต่อเติมในครั้งที่ 2 เพื่อต้องการพื้นที่โล่งโดยที่ไม่มีการกันห้องให้เป็นสัดส่วน การใช้สอยพื้นที่ยังเป็นรูปแบบเอนกประสงค์ เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เช่นตู้โชว์,ตู้เสื้อผ้าถูกนำมากันพื้นที่ใช้สอยระหว่างส่วนนอนกับส่วนรับแขกออกจากกัน อีกตัวอย่างคือครอบครัวนายสมิง ที่การต่อเติมครั้งที่ 2 เกิดขึ้นเมื่อบุตรสาวใกล้จะจบการศึกษาและกำลังจะมีงานทำ ในขณะนั้นมีเงินเก็บออมอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการต่อเติมเป็นสองชั้น จึงนำโฉนดที่ดินที่ได้กรรมสิทธิ์แล้วไปค้ำประกันเงินกู้จากธนาคารอาคารสงเคราะห์เพื่อนำเงินมาต่อเติม โดยคาดหวังว่าบุตรสาวที่มีรายได้จากการทำงานจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการผ่อนชำระคืน อีกครอบครัวหนึ่งเห็นภาพได้ชัดเจนคือครอบครัวของนายอิสระ ที่มีบุตรสาวทั้งหมด การต่อเติมครั้งที่ 3 นอกจากจะต่อเติมเพื่อใช้ทำงานเย็บผ้าแล้วยังใช้พื้นที่ส่วนนี้สำหรับนอนของพ่อกับแม่ ทั้งนี้เพื่อให้พื้นที่เดิมที่มีอยู่กว้างขวางขึ้นเพียงพอสำหรับบุตรสาวทั้งสามคนนอน จึงพอจะอนุมานได้ว่าลักษณะของครัวเรือน ยังคงเหมือนกับชุมชนชนบททั่วไปที่จะให้ความสำคัญกับห้องทับหรือพื้นที่สำหรับนอนที่เป็นสัดส่วนสำหรับบุตรสาว ไม่ว่าจะมีความพร้อมในเรื่องการเงินหรือไม่ถึงแม้ว่าจะต้องไปหยิบยืมมาจนเป็นภาระหนี้สิน ส่วนครอบครัวที่มีบุตรชายมักจะให้ความสำคัญเรื่องห้องนอนค่อนข้างน้อย ที่สำรวจพบจะจัดพื้นที่นอนบริเวณที่ติดกับครัวหรือหน้าห้องน้ำอาจใช้ตู้หรือผ้าม่านเป็นที่กันเพื่อแยกความเป็นสัดส่วน

ผลการศึกษาสภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยเกี่ยวกับรูปแบบอาคาร

จากการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารทุกหลังให้ข้อมูลตรงกันคือครั้งแรกที่เห็น รู้สึกว่าไม่เหมือนบ้านทั่วไปที่เคยเห็นมา ถ้ามองต่อไปว่าทราบหรือไม่ถึงสาเหตุที่มีลักษณะแบบนี้ได้รับคำตอบที่ตรงกัน 4 หลังว่าไม่ทราบและไม่เคยรู้จักที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนมาก่อน มีเพียงหลังเดียวที่เจ้าของทราบข้อมูลและพูดเปรียบเทียบรูปแบบกับโครงการอื่นเช่นโครงการเคหะชุมชนรังสิต ว่ารูปแบบของโครงการที่เมืองใหม่บางพลีมีสภาพที่ดีกว่า

ด้านการใช้สอยพื้นที่ภายในอาคาร

พบว่าส่วนใหญ่การใช้สอยพื้นที่จะเป็นแบบเอนกประสงค์ ไม่มีการกั้นห้องนอกจากห้องนอนของบุตร ส่วนกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ยังคงเป็นลักษณะแบบชนบทอยู่ เช่น

<p>การกินอาหาร</p> 		<p>นั่งล้อมวงทานบนเสื่อ</p>
<p>การปรุงอาหาร</p> 		<p>ปรุงอาหารที่บริเวณที่ว่างหลังบ้าน เป็นครัวแบบเปิด</p>
<p>ซักล้าง, ตาก, อาบน้ำ</p> 		<p>ซักผ้าแบบใช้มือ, บางหลังที่พอมีฐานะจะใช้เครื่องซักผ้า, ตากผ้าโดยใช้ราวบริเวณที่ว่างด้านหลังบ้าน</p>
<p>การนอน</p> 		<p>ช่วงแรกจะนอนเรียงกันไปโดยใช้เครื่องนอนที่สามารถพับเก็บได้, ต่อเมื่อมีการกั้นห้องเป็นสัดส่วนจึงใช้เตียงนอน</p>
<p>กิจกรรมสันทนาการ</p> 		<p>- นั่งล้อมวงบนเสื่อ - เด็กจะวิ่งเล่นที่บริเวณหน้าบ้าน โดยใช้สนามเด็กเล่นโครงการค่อนข้างน้อย</p>

ตารางที่ 13 แสดงพฤติกรรมการใช้ที่อยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนแบบ A
ที่มา โดยการสำรวจของผู้วิจัย

ปัญหาทางด้านกายภาพที่เกิดขึ้นจากการต่อเติม

ภายหลังการต่อเติมที่อยู่อาศัยแต่ละครั้งจะเกิดปัญหาทางด้านกายภาพขึ้นเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ กัน ทั้งจากการออกแบบ Core house ที่ไม่เอื้อประโยชน์ในการต่อเติมและจากการที่ผู้อยู่อาศัยทุกหลังที่ทำการศึกษาต่อเติมโดยใช้วิธีการจ้างช่างก่อสร้างชาวบ้าน ดังนั้นการทำงานจึงขาดคุณภาพประกอบกับการที่ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้าง Core house เดิมจึงทำให้การต่อเติมแต่ละครั้งเกิดปัญหา พอจะสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นโดยแยกแต่ละหลังได้ดังนี้

ปัญหา ครัวเรือน	ย้ายตำแหน่ง ห้องน้ำส้วม	การทรุดตัว ของอาคาร	ผนังแตกร้าวมี รอยแยก	น้ำฝนไหลซึม มาจากหลังคา	น้ำฝนไหลซึม มาจากผนัง
บ้านเลขที่ 201/134	○	○	○		○
บ้านเลขที่ 201/273	○			○	
บ้านเลขที่ 201/587				○	
บ้านเลขที่ 204/261	○			○	
บ้านเลขที่ 204/462	○			○	

ตารางที่ 14 แสดงปัญหาทางด้านกายภาพที่เกิดขึ้นภายหลังการต่อเติม

ที่มา โดยการสำรวจของผู้วิจัย

1. การย้ายตำแหน่งห้องน้ำส้วม

จากครัวเรือนที่ทำการศึกษาทั้งหมด 5 ครัวเรือนพบว่า 4 ครัวเรือนมีการย้ายห้องน้ำส้วมไปไว้ด้านหลังของแปลงที่ดินเมื่อสอบถามถึงเหตุผลในการย้าย ได้รับคำตอบว่าตำแหน่งที่ตั้งไม่เหมาะสมเนื่องจากเมื่อทำการต่อเติมแล้วเสร็จห้องน้ำส้วมจะตั้งอยู่หน้าบ้านพอดี ซึ่งจากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อยู่อาศัยในโครงการ นอกจากนี้ยังจะเกิดปัญหาเรื่องกลิ่นและสุขอนามัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการบำบัดสิ่งปฏิกูลของโครงการใช้ระบบบำบัดรวม เมื่อทำการย้ายห้องน้ำส้วมไปไว้ตำแหน่งใหม่ก็จะใช้ถังเกราะถังซึม ในการรองรับสิ่งปฏิกูลเนื่องจากมีราคาถูกและช่างชาวบ้านทั่วไปสามารถทำได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพพื้นที่บริเวณนั้นพบว่าไม่เหมาะในการใช้ระบบนี้เนื่องจากมีระดับน้ำใต้ดินที่สูง

2. การทรุดตัวของอาคารส่วนที่ต่อเติม

มักจะเกิดขึ้นที่ช่วงรอยต่อระหว่างตัว Core house และส่วนที่ต่อเติมใหม่ สาเหตุมาจากการที่ระบบเสาเข็มของเดิมเป็นเสาเข็มคอนกรีตอัดแรงยาว 8.00 เมตร ขณะที่ส่วนต่อเติมจะใช้เข็มเหล็กเหล็กลมยาว 3.00 เมตร จำนวน 4 ต้นต่อหลุม เมื่อเวลาผ่านไปประยะหนึ่งอาคารจะเกิดการทรุดตัวตามธรรมชาติและส่วนที่ต่อเติมใหม่จะเกิดการทรุดตัวมากกว่า

3. ผนังอาคารแตกร้าว

เป็นสาเหตุต่อเนื่องจากการทรุดตัวของอาคารทำให้เกิดรอยแยกที่ผนัง การแก้ปัญหาของผู้อยู่อาศัยทำโดยการใช้วัสดุมาฉาบปิดรอยต่อที่ชื้นแฉะด้วยปูนซิเมนต์, เซลล์โค้ท เป็นต้นซึ่งเป็นการแก้ปัญหาได้ชั่วคราวเท่านั้น

4. น้ำฝนไหลซึมจากหลังคาและผนัง

เกิดที่ช่วงรอยต่อของหลังคาส่วนที่ต่อเติม มีสาเหตุจากช่างก่อสร้างที่ทำงานอย่างไม่มีคุณภาพเมื่อฝนตกน้ำฝนจะไหลย้อนเข้าไปในรางน้ำฝนของ Core house เดิมและล้นเข้าสู่ในอาคาร การแก้ปัญหาของผู้อยู่อาศัยคือการต่อท่อพี.วี.ซี.ที่รางน้ำฝนออกไปสู่ภายนอกอาคารหรือใช้ถังรองรับน้ำที่ร่วงลงมา ส่วนน้ำฝนที่ไหลซึมจากผนัง เป็นสาเหตุต่อเนื่องจากการทรุดตัวของอาคารทำให้เกิดรอยแยกที่ผนัง เมื่อฝนตกน้ำฝนจะไหลซึมเข้าสู่อาคารตามรอยแยก

ผลการต่อเติมที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ครั้วเรือนสามารถสรุปผลการต่อเติมที่อยู่อาศัยในแต่ละครั้งโดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ดูตารางที่ 15 หน้า 82)

1. จำนวนสมาชิกครั้วเรือน

พบว่าส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย 4-5 คน ซึ่งเป็นขนาดครั้วเรือนพื้นฐานทั่วไป

2. พื้นที่ใช้สอยที่ได้จากการต่อเติม

ก่อนการเข้าอยู่อาศัยมีพื้นที่ใช้สอยสำหรับสมาชิกเฉลี่ย 5.69 ตารางเมตร หลังการเข้าอยู่อาศัยเมื่อทำการต่อเติมครั้งแรกมีพื้นที่ใช้สอย 7.13 ตารางเมตรต่อคน จนถึงการต่อเติมครั้งสุดท้ายได้พื้นที่เฉลี่ย 14.60 ตารางเมตรต่อคน จะเห็นว่าทุกครั้วเรือนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ

3. ระยะเวลาห่างกันแต่ละครั้ง

พบว่าการต่อเติมแต่ละครั้งจะมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 3-4.8 ปี ในช่วงเวลานั้นก็จะเก็บเงินสำหรับใช้ในการต่อเติม

4. ค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยแต่ละครั้ง

ในการต่อเติมครั้งแรกค่าต่อเติมเฉลี่ย 13,000 บาท ครั้งที่ 2 เฉลี่ย 23,800 บาท ครั้งที่ 3 เฉลี่ย 34,000 บาท จะเห็นว่าในการต่อเติมแต่ละครั้งฐานะทางการเงินของครั้วเรือนมีแนวโน้มสูงขึ้น เป็นผลมาจากการที่ครั้วเรือนเริ่มมีความมั่นคงและการมีเงินเก็บออมอย่างต่อเนื่อง

5. ค่าต่อเติมที่อยู่อาศัยต่อสมาชิก 1 คน

ในการต่อเติมครั้งแรกจะใช้เงินในการต่อเติมเฉลี่ย 3,670 บาท ครั้งที่ 2 เฉลี่ย 28,180 บาท ครั้งที่ 3 เฉลี่ย 6,925 บาท จะเห็นว่าครั้งแรกจะใช้เงินน้อยเนื่องจากส่วนใหญ่จะทำการปิดช่องโง่งด้านหน้าและหลังเท่านั้น เมื่อถึงการต่อเติมครั้งที่ 2 จะใช้เงินมากที่สุดเนื่องจากต้องต่อเติมพร้อมกับกันพื้นที่นอนให้เป็นสัดส่วนด้วย พอถึงการต่อเติมครั้งที่ 3 จะใช้เงินน้อยลงกว่าครั้งที่ 2 เนื่องจากพื้นที่ใช้สอยเพียงพอสำหรับสมาชิกแล้วแต่จะทำการต่อเติมเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

6. โครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการต่อเติม

โครงสร้างทั่วไปจะเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก, พื้นคอนกรีตวางบนดินผิวขัดมันเรียบ, ผนังคอนกรีตบล็อกไม่ฉาบผิว, หลังคากระเบื้องลอนคู่โครงหลังคาเหล็ก, ประตูบานไม้อัดสำเร็จรูปหน้าต่างบานเปิดแบบวิทโก้หรือบานเกล็ดปรับมุม, ผนังภายในมีทั้งก่ออิฐและผนังไม้อัดโครงเคร่าไม้ เป็นต้น

สรุปผลการต่อเติมที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง

	ข้อมูล	201/134	201/273	201/587	204/261	204/462	รวม	เฉลี่ย
ก่อนการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ	ปีที่อยู่	2518-2528	2519-2528	2521-2528	2520-2528	2524-2528		
	จน.ปี	10	9	7	8	4		
	จน.สมาชิก	8	4	7	4	2	25	5
	เงินออม	6,000.00	1,650.00	ไม่มี	ไม่มี	3,500.00		
	ตรม./คน	NA	2.25	14.2	1.8	4.5	22.75	5.69
	บาท/ตรม.	X	X	X	x	X		
	ค่าเช่าบ้าน	อยู่กับพ่อแม่	350.00	อยู่กับพี่สาว	300.00	500.00		
ต่อเติมครั้งที่ 1	ปีพ.ศ.	2528	2528	2528	2528	2528		
	จน.สมาชิก	4	4	4	5	3	20	4
	เงินออม	มี	มี	ไม่มี	มี	มี		
	ตรม./คน	6.3	6.3	6.3	5.04	11.73	35.67	7.13
	บาท/ตรม.	476.00	396.00	198.00	317.00	3,000.00	4,387.00	877.40
	บาท/คน	3,000.00	2,500.00	1,250.00	1,600.00	10,000.00	18,350.00	3,670.00
	ค่าต่อเติม	12,000.00	10,000.00	5,000.00	8,000.00	30,000.00	65,000.00	13,000.00
ต่อเติมครั้งที่ 2	ปีพ.ศ.	2538	2531	2532	2531	2532		
	ระยะห่าง	10	3	4	3	4	24	4.8
	จน.สมาชิก	4	4	5	5	4	22	4.4
	เงินออม	มี	มี	ไม่มี	มี	มี		
	ตรม./คน	22.3	12.3	7.44	11.44	14.3	67.78	13.6
	บาท/ตรม.	7,812.00	1,333.00	583.00	625.00	454.00	10,807.00	2,161.40
	บาท/คน	125,000.00	8,000.00	1,400.00	4,000.00	2,500.00	140,900.00	28,180.00
	ค่าต่อเติม	50,000.00	32,000.00	7,000.00	20,000.00	10,000.00	119,000.00	23,800.00
ต่อเติมครั้งที่ 3	ปีพ.ศ.	2540	2534	2535	2535	x		
	ระยะห่าง	2	3	3	4	X	12	3
	จน.สมาชิก	4	5	5	5	X	19	4.75
	เงินออม	ไม่มี	มี	มี	มี	X		
	ตรม./คน	22.3	12.4	9.84	13.84	X	58.38	14.6
	บาท/ตรม.	714.00	1,833.00	333.00	8,333.00	X	11,213.00	2,803.25
	บาท/คน	2,500.00	4,400.00	800.00	20,000.00	X	27,700.00	6,925.00
	ค่าต่อเติม	10,000.00	22,000.00	4,000.00	100,000.00	X	136,000.00	34,000.00

ตารางที่ 15 แสดงการสรุปผลการต่อเติมที่อยู่อาศัยทั้ง 5 ครั้งเวียน
ที่มา โดยการสำรวจของผู้วิจัย

การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษากับแนวคิดเรื่อง Life cycle of a five person family

จากเอกสาร An investigation of the small house เรื่อง Life cycle of a five person family โดยสถาบัน Pratt Institute School of Architecture ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการขยายตัวของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยได้แบ่งเป็น 9 ช่วงซึ่งมีผลโดยตรงต่อการขยายตัวของที่อยู่อาศัยดังนี้

ช่วงที่ 1 คู่สามีภรรยาที่เพิ่งแต่งงานกัน จะต้องการพื้นที่ใช้สอยชั้นพื้นฐาน 5 ส่วนประกอบด้วยพื้นที่ทำอาหาร, พื้นที่รับประทานอาหาร, พื้นที่นั่งเล่น, พื้นที่ซักล้างอาบน้ำและพื้นที่สำหรับนอน ซึ่งบางครั้งทั้ง 5 ส่วนนี้อาจรวมกันอยู่ในพื้นที่ 1 หน่วยได้

ช่วงที่ 2 หลังจากแต่งงานจะมีบุตรคนที่ 1 พื้นที่ใช้สอยที่ต้องการเพิ่มคือพื้นที่สำหรับการนอน

ช่วงที่ 3 การมีบุตรคนที่ 2 จะต้องการพื้นที่สำหรับเก็บของและพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขวางขึ้น

ช่วงที่ 4 การมีบุตรคนที่ 3 จะต้องการพื้นที่สำหรับการนอนมากขึ้นตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และแยกพื้นที่อาบน้ำกับซักล้างออกจากกัน

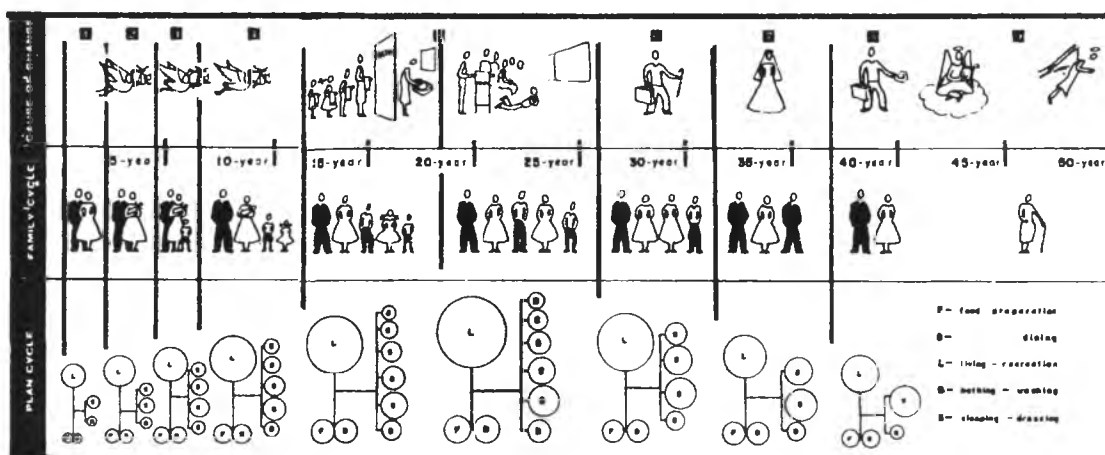
ช่วงที่ 5 ช่วงนี้จะเป็นช่วงที่บ้านขยายตัวถึงที่สุด พื้นที่ที่ต้องการมากที่สุดคือพื้นที่สำหรับเล่นนันทนาการของครอบครัว

ช่วงที่ 6 บุตรคนที่ 1 ออกไปสร้างครอบครัวใหม่ ความต้องการพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ในบ้านจะลดลงและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะเหลือ 4 คน

ช่วงที่ 7 บุตรคนที่ 2 ออกจากครอบครัวไป ความต้องการพื้นที่ก็จะลดลงตาม คงเหลือสมาชิก 3 คน

ช่วงที่ 8 บุตรคนที่ 3 ออกไปจากครอบครัวอีกคนหนึ่ง เหลือสมาชิกเพียง 2 คน ความต้องการพื้นที่ใช้สอยก็ยิ่งลดลงไป

ช่วงที่ 9 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้าย จะเหลือสมาชิกเพียงคนเดียวและไม่ต้องการพื้นที่ใช้สอยเพิ่มอีก

รูปที่ 36 แสดงแนวคิดเรื่อง Life cycle of a five person family

ที่มา จากเอกสาร An investigation of the small house

จากแนวคิดดังกล่าวเมื่อมาเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครัวเรือนที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าสามารถแบ่งพัฒนาการด้านสังคมที่มีผลให้เกิดการต่อเติมเป็น 3 ช่วงดังนี้

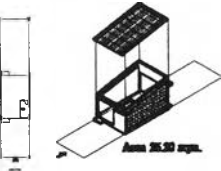
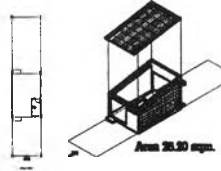
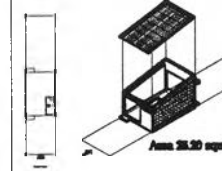
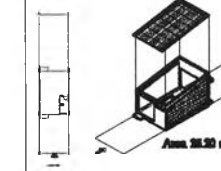
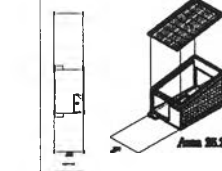
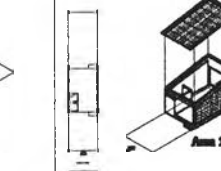
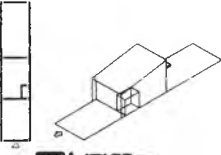
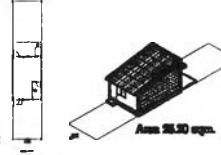
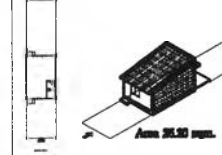
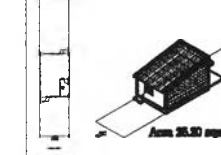
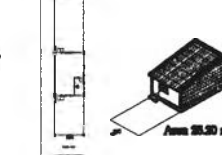
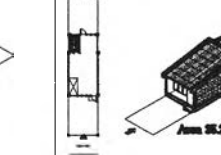
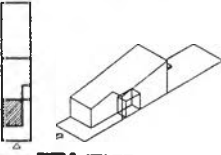
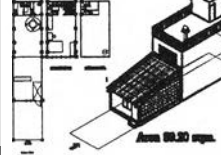
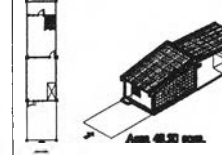
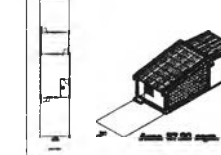
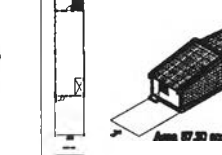
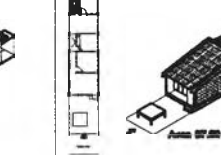
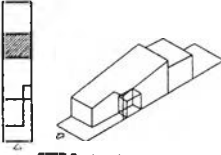
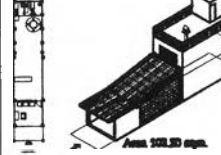
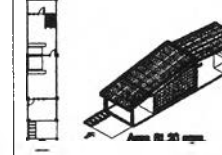
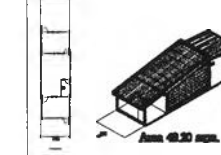
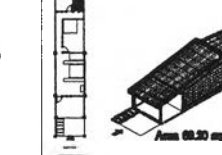
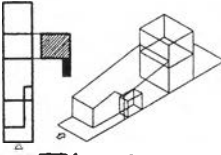
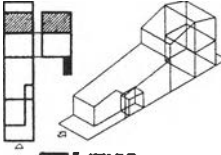
ช่วงที่ 1 เป็นการต่อเติมครั้งที่ 1 จากการศึกษาพบว่าครอบครัวที่เข้ามาอยู่อาศัยทั้งหมดไม่ได้เป็นครอบครัวสามัคคีที่เริ่มต้นการแต่งงาน แต่เป็นครอบครัวที่แต่งงานมานานและส่วนใหญ่มีบุตรแล้ว พื้นเพเดิมส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มาจากต่างจังหวัดมาทำงานในแหล่งงานอุตสาหกรรมย่านชานกรุงเทพฯ ,สมุทรปราการ ที่อยู่อาศัยหลังแรกหลังจากเข้ามาทำงานในแหล่งงานดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการเช่าหรืออาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง ต่อเมื่อทำงานเก็บเงินไปได้ระยะหนึ่งก็จะมีความต้องการที่อยู่อาศัยที่มั่นคงสำหรับครอบครัวหรือบางครอบครัวต้องการที่อยู่อาศัยใหม่เนื่องจากที่เดิมไกลจากแหล่งงานต้องเสียเวลาเดินทาง ลักษณะการต่อเติมครั้งที่ 1 ส่วนใหญ่จะทำการปิดช่องด้านหน้าและหลังให้พอสามารถอาศัยอยู่ได้ในช่วงแรกเท่านั้น สาเหตุที่การต่อเติมทำได้น้อยดังกล่าวพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ เงินจะหมดไปกับการที่นำมาวางเป็นเงินค่างานที่ไม่มีเหลือสำหรับใช้ต่อเติมให้ได้พื้นที่มากกว่านี้ ส่วนพื้นที่ว่างด้านหน้าและหลังที่ยังไม่มีการต่อเติมจะใช้ปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับใช้ในครัวเรือน ต่อเมื่อเก็บออมเงินได้ระยะหนึ่งจึงคิดที่จะทำการต่อเติม เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่อง An investigation of the small house พบว่ามีข้อแตกต่างกันในเรื่องรูปแบบของครอบครัวซึ่งไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ ข้อแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นเพราะรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ลักษณะครัวเรือนแบบไทยมักจะเป็นครัวเรือนแบบขยายกล่าวคือเมื่อบุตรเติบโตขึ้น หากมีการแต่งงานส่วนมากก็ยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่อยู่ หรืออาจมีการกันพื้นที่ที่อยู่อาศัยเดิมให้เป็นสัดส่วน หรือต่อเติมพื้นที่ออกไปจากหลังเดิมสำหรับเป็นครอบครัวใหม่ แต่ลักษณะครอบครัวแบบตะวันตกเมื่อบุตรเติบโตถึงวัยแต่งงานก็จะแยกตัวออกไปตั้งครอบครัวใหม่ทันทีโดยไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัวเดิม แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีพื้นที่คล้ายกันในเรื่องรูปแบบการใช้สอยที่กล่าวไว้ว่าในระยะเริ่มแรกของการสร้างครอบครัวใหม่สามารถเป็นพื้นที่แบบเอนกประสงค์ (Multipurpose Area) ได้คือการปรับเปลี่ยนการใช้งานตามช่วงเวลาทำกิจกรรม

ช่วงที่ 2 เป็นการต่อเติมครั้งที่ 2 พบว่าเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุตรเริ่มเติบโตขึ้น มากกว่าการที่มีบุตรเพิ่ม จากการสัมภาษณ์พบว่าทุกครัวเรือนจะให้ความสำคัญกับเรื่องการใช้สอยสำหรับบุตรที่กำลังย่างเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นโดยเฉพาะบุตรสาว ลักษณะการต่อเติมการต่อเติมครั้งนี้มักจะใช้พื้นที่ว่างด้านหลังและย้ายตำแหน่งห้องน้ำส้วมของเดิมไปไว้ด้านหลังสุดของที่ดิน เพื่อให้ได้พื้นที่โล่งต่อเนื่องกันสำหรับการใช้งานและพบว่าส่วนใหญ่ช่วงนี้ยังคงเป็นการใช้พื้นที่แบบเอนกประสงค์ (Multipurpose Area) คือการปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ตามช่วงเวลาทำกิจกรรม

ช่วงที่ 3 เป็นการต่อเติมครั้งที่ 3 พบว่าจะเกิดจากความต้องการพื้นที่สำหรับใช้ประโยชน์ด้านการทำงาน มากกว่าการที่ต่อเติมเพื่อสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเป็นการต่อเติมเพื่อใช้พื้นที่ทำร้านตัดผม, พื้นที่ทำงานเย็บผ้า, พื้นที่วางเครื่องจักร มีบางหลังที่ต้องการพื้นที่สำหรับนั่งเล่นพักผ่อนโดยเปิดโล่งไม่มีการกั้นให้เป็นห้อง พร้อมกับการจัดสวนหย่อมหน้าบ้าน นอกจากนั้นการต่อเติมครั้งที่ 3 มักจะทำพร้อมกับการกันทำห้องนอนให้เป็นสัดส่วนสำหรับบุตรที่เริ่มเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ส่วนพ่อแม่และบุตรคนเล็กยังคงนอนแบบเดิมคือใช้เสื่อหรือฟูกนอนกับพื้นหรือหากต้องการแยกพื้นที่ใช้สอยก็จะใช้ตุ้ลื้อผ้า, ตุ้ลื้อหรือผ้าม่านเป็นเครื่องกั้น

การเปรียบเทียบผลการต่อเติมที่อยู่อาศัยกับแนวคิดเรื่องการต่อเติมของการเคหะแห่งชาติ

การเคหะแห่งชาติได้นำเสนอแนวคิดในการต่อเติมที่อยู่อาศัยแบบ A ไว้เป็น 5 ช่วง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ครั้วเรือนที่เกิดขึ้นจริงจะพบว่ามี ความแตกต่างกัน จากการสอบถามถึงรูปแบบของการต่อเติมที่ออกมา ส่วนใหญ่จะทำตามคำแนะนำของเพื่อนบ้านที่เคยต่อเติมมาก่อนหรือจากคำแนะนำของผู้รับเหมาก่อสร้างที่เคยทำให้หลังอื่น ๆ

	แนวคิดการออกแบบการเคหะแห่งชาติ	บ้านเลขที่ 201 / 134	บ้านเลขที่ 201 / 273	บ้านเลขที่ 201 / 687	บ้านเลขที่ 204 / 281	บ้านเลขที่ 204 / 482
ORIGINAL						
STEP 1						
STEP 2						
STEP 3						
STEP 4						
STEP 5						

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบการต่อเติมที่อยู่อาศัยแบบ กับแนวคิดของการเคหะแห่งชาติ ที่มา โดยการสำรวจของผู้วิจัย